

MESÉK

214.

A KÉT ARANYHAJÚ TESTVÉR

Egyszer vót három szegén leány. Azok minden nap elmentek, s dolgoztak, elmentek kepálni. Kepáltak, dolgoztak. Mikor elfáradtak, elmentek e patakra megferedni. A patak ott vót e földjik mellett.

Vót egy király, s annak vót egy fia. A király azt mondta a fiának:

- Fiam, nekem dolgom van, nincsen időm, de te üljél fel a lóra, s menj el, kerüld meg az egész földet. Nézz körül, járd körül e búzát, hogy valami kár van-e benne. Nézd meg a török-búzákat, hogy menen.

- Jó, apám.

Elvette a lovat s elindult. Lóháton menen, menen, meneket. Lasacskán menegetett, s megkerülte az egész határt. Az a három leán ott feredett e patakba, s meglátták, hogy jó a királyfi lóháton. A legnagyobb azt mondja:

- Jaj, ez az én szeretóm lenne, én akkor a házát felkésziteném lenne csepülepedővel.

A második es mondja:

- Jaj, én annyit dolgozám, hogy a nyakam es nyúljon, de a házát gyapjülepedővel felkésziteném.

A legkisebb így szólt:

- Ti nem tudjátok, hogy kéne felkészíteni. Én felkésziteném aranylepedőkkel, s aranyhajú gyermeket szülnék lenne nekie.

Ők es kijöttek e patakból, s felötöztek, hogy ne kapja őket feredőbe. Mikor odaért a legén, kérdi:

- Mit esántok tük itt?

- Megferedtünk vala.

- De hallék valami beszédet es.

- Semmit nem beszélünk - mondták nagy szemérmesen.

- De mondjátok meg nekem, mit hallgattok.

S akkor azt mondja e legnagyobb:

Há én viccelek, lám azt mondám, hogy aki jó lóháton, az az én szeretóm, s felkésziteném e házát csepülepedővel.

Azt mondja e második:

-Én nem csepülepedővel késziteném, hanem gyapjülepelvel.

A harmadik es mondja:

- Ó, én felkésziteném aranyval, béboritnám egészen, s esánnék neki aranyhajú gyermeket.

Azt mondja erre a királyfiú:

- Tégedet elveszlek feleségül, eljössz, hogy borítsd bé a házomat aranyval.

- Én nem menek, met szegén leán vagyok.

- Szegén leán, attól még eljöhetsz, met te azt mondtad, hogy béboritod aranyval e házomat, s aranyhajú gyermekem lesz.

No, elment a legén. Mondta az apjának, hogy ő megjárta az egész földet, megkerülte e búzát, törökbúzát es. Jól van minden.

- Édesapám, ebbe az útba jó hírvel jártam: meg akarok házasodni.
- S kit akarsz te elvenni?
- Egy szegény leányt.
- Jaj, há, te vehetsz egy szegén leánt, de mét nem keresel egy mást?
- Apám, ezt szeretem, s ezt veszem el.
- Azt vedd el, fiam, akit szeretsz.

Elment e szegén leánhoz, elvette, s elvitte hezzája. Hazavitte. Lakodalmat készítettek. Meghitták a leánnak a zapját, zanyját, rokonjait. Megvót e lakodalom, s éltek ők boldogon. Boldogul éltek.

Azt mondja e királyfiúnak egyszer ez apja:

- Fiam, én nem tudok elmenni a háborúba, te elmensz egy kicsit helyettem.
- Elmenek, apám.

Vót egy ördögös bába, kinek vót egy szép leánya. A bába eröst ördögös, rossz vót. Haragudott, hogy a királyfiú nem az ő leányát vette el. Örökké rosszat mondott a menyecske-ről, állandóan perlekedett. A királyfiú elment a háborúba, s ő mindig írt írást e feleséginek. De nem adták azt oda a feleséginek, hanem azokat, akire ez ördögös bába rosszat írt, örökké rosszat.

No, telt, múlt az idő. A menyecske terhes vót a királyfiútól. Az ördögös bába haragudott, hogy immán biztos, hogy gyermek lesz, s nem tudja ellárolítani e menyecskét onnat. Nekifogott, s gondolta magába:

- Hadd csak el, ha nem jó haza ez urad, míg megszüölöd a gyermeket, megrendezlek én tégedet.

Egyszer eljött az idő, szült es a menyecske két aranyhajú gyermeket. Szépek es vótak, eröst szépek. Elment a bába, s keresett kutyakölyköket, s azokat a kölyköket odatette, s a gyermekeket elvitte, s bétemette e kertbe. Gondolta, hogy megírja e királyfiúnak, hogy jöjjön haza, met a feleséginek olyan gyermekei születtek, hogy olyan kutyakölykök. S az egész országban csak kacagással maradtak. A királyfiú elbúsulta magát, de nem tudott hazajöni. Gondolkozott, hogy igaz-e vaj nem? Megírta a feleséginek, hogy elmenjen e háztól, még honn se kapja.

A menyecske e nagy csúlságra kijött, s elment más országba. Hazajött e királyfiú, s az ördögös bába megmondta nekie, hogy a felesége kutyakölyköt szült vót. Szemérmibe elment még e háztól es. Nem mondta meg, hogy ez írást kieserélte. Azt mondja e bába a királyfiúnak:

- Jó lenne hamarább elvenned az én leányomot feleségül. Nézd csak, milyen szép leány. Dolgos, egészséges, s még én es itt fogok segíteni.

No jó. Ő elvette feleségül az ördögös bábának e lányát. Élnek ketten, élnek. A királyfiú nem es érdeklődött az első felesége felől. Ha aszondták, hogy kutyakölykei vannak, szégyellte ő es.

A gyermekek e kertbe bé vótak temetve, s azokból kinött két szép zöd fa, burkos fák. Virágoztak, virágoztak, hogy teli vót az egész királyi udvar. Ez ördögös bába látta, hogy azok milyen szépen nőnek, virágoznak. Szépek es vótak. S örvendett e király es nekie. Gondolta a bába, hogy vajon mi jó ki azokból, s mondta a királyfiúnak: - Vágasd ki azt a két fát. Te, ha nem vágatod ki azt a két fát innet a virágoskertből, akkor az a te feleséged halálára vannak, s meghal a te feleséged.

Meg es ijedt erre a királyfiú, s levágta a fákat. De aszongya az ördögös bába:

- Vágasd ki, s aprítsd essze jól, csináltass két deszkát belőlük, kit ez ágyra tegyél fel. A többit úgy aprítsd essze, s a tűzbe úgy égessd el, hogy csak füstje szálljon. S azt es meg kell rekeszteni, hogy nehogy messzire menjen.

Jó, levágták, faragtak belőlük két deszkát. A forgácsokat esszegyűjtötték, bérakták e szó-bába, a tűzbe, s mind elégették. De úgy égették el, hogy felül e szóbát bédugták, hogy ne-hogy kimenjen e füstje. S kiszökjenek.

Elégették, de az Isten nekik mégis úgy adta, hogy kiszökött két szikra abból e fából, s bészöktek onnét a kertbe. S mikor e királyfiú aludt ez ágyba, avál az ördögös bábának a le-ányával, örökké mondta az egyik gyermek, az egyik deszka ja másik deszkának:

- Hej, te testvér, te hogy bírod tartani? Szereted-e, hogy tartod édesapát?

Azt felelte a másik:

- Nem nehéz, olyan könnyen tartom, hogy nem es érzem.

- Nekem olyan nehéz, hogy egészen öl meg, nem bírom tartani.

A másik éjjel es mind beszélgettek azok e deszkák:

- Testvér, neked nehéz-e? Cseréledjünk fel, testvér: én tartam édesapámat, s te tartsd ez ördögös bábának e leányát.

- Én nem, met édesapámat erőst könnyen tartom, te es tartsad, ahogy bírod.

Ahogy ott beszélgettek, meghallotta biztos ez ördögös bábának a leánya. Meg es monda ez anyjának, mit hallott. Akkor ez ördögös bába azt monda:

- Jaj, te fiam, abból a deszkából faragtassál forgácsot, vágd essze, met hanem feleséged meghal.

A bába gondolta, hogy a királyfiú es észreveszi, hogy éjjel mit mondanak a gyermekei.

Abból a két szikrából, melyik kipattant volt e tűzből, csinálódott két aranyszőrű bárá-nyecske. Ezek olyan szépen nőttek, ott e kertben játszódtak. Szökdöstek, olyan szépek vó-
tak. De őket es észrevette ez ördögös bába, hogy e két szikrából mégis megmaradtak. Azt mondja rögtön a legénnek:

- El kell vágasd azokat a bárányokat ott a kertben, met azok abból a fából származnak. S én megmondom, hogy vágják el. Vágják el, de ne nézzék meg, met azok a feleséged halálá-
ra vannak. Ha te tartod őket, a te feleséged meghal.

Erre a királyfiú elvágta a bárányokat. Megnyúzták, felvagdalták, s e húsát es felmér-
ték. Híttak két szomszédasszonyt, hogy e hurkákot, beleket mossák meg ott künn. Lenn a patakba. Azt mondja ez a bába:

- Mondjad, fiam, nekik, hogy nehogy egy darab hurkát elszalasszanak le a patakon, met a feleséged meghal.

El es mennek, s mossák e patakon e hurkákot. Az egyik mossa-mossa, s rízsa szépen, hogy tiszta legyen. Kiszakadt egy darab hurka, s ott elesapták e patakon. Azt mondja e má-
sik asszony:

- Megmondod-e, hogy én egy darabkát elszalasztottam?

- Nem én. Met én es kiszakasztok egy darabot az enyémből, s elesapom, hogy menjen.

Elesapták, s e többi hurkát elrendezték. Otthon megfőzték, megkésztették s megették.

Abból a két hurkából, amit elszalasztottak vót e patakon, származott két aranyhajú gyer-
mek. Azok ott e patak szélibe játszódtak, kacagtak, beszélgettek, mosdódtak. Akkor az vót e szokás, hogy a nép ment kalákába guzsalyosba. Ott meséket mondtak, dolgoztak, viccel-
tek. Ment egy öregasszony s egy öregember es a kalákába. Meglátták e patakon a két csoré
gyermeket. Mind a kettő aranyhajú.

- Nézd csak, milyen két szép aranyhajú gyermek van a patak szélibe. Fáznak es szegények, met most hideg van, ősz van.

Mennek egy darabot, meggondolkozik az öregember:

- Gyere, menjünk vissza és vegyük el azt a két szép aranyhajú gyermeket, s vigyük haza. Készítsük fel őket, takarítsuk meg, öltöztessük, ruházzuk fel. Kössünk fejkendőt revájik, rongyot, s úgy vigyük el a kalákába.

Elmentek, s az egyik felvette a zegyiket, a másik felvette a másikat. Hazamentek s elrendezték. Dolgoztak, kacagtak az aranyhajú gyermekek es szépen. Mikor bévégeztek e mesét, akkor azt mondják, hogy ők es kéne mondjanak valami mesét. Megkérdezték, hogy ott a guzsalyosba mondhatják-e ők es a mesét. Az ördögös bába mondta csak:

- Nem szabad! Ők ne mondjanak semmit!

De a gyermekek elkezdték mondani, hogy ők mit tudnak. Az egyik elkezdte mondani:

- Vót egyszer egy szegén leán. Az a testvéreivel elment kapálni a mezőre. Ott feredtek a patak mellett, s úgy elment egy királyfi, ahol dolgoztak. Ők mondtak egy tréfabeszédet. A királyfi meghallotta, s azt mondta neki, hogy elveszi feleségül.

Mikor hallotta ez ördögös bába, hogy mi szó indult ott, románul mondta:

- Un taciune, și un carbune, taci, băiete, nu mai spune!

Magyarul: egy szín s egy üszeg, hallgass, gyermek, ne mond többet!

De akkor kezdte a másik gyermek:

- S akkor nagy lakodalmat csaptak, de az apja elküldte a háborúba a királyfiút, s honn maradt az a szegén asszony terhesen. Akkor a királyfiúnak az az ördögös bába csak mind azt írta, hogy az asszon nem jó semminek, nem tart tisztaságot, restelkedik, nem dolgozik, csak betegeskedik. Hívta, hogy jöjjön haza. De ő nem jött haza. Azt írta haza, hogy csapják el a háztól.

S akkor az ördögös bába még mondta vala:

- Egy szén, egy üszeg, hallgass, gyermek, ne beszélj!

Az a gyermek elhallgatott, de kezdte a másik:

- A szegén asszony, e felesége a királyfiúnak, szült két aranyhajú gyermeket. Azokat ez az ördögös bába elvette, s elvitte, s eltemette e kertbe. Egyszer a királyfiú es hazajött, s akkor elhajtatta a feleségét is a két kutyakölyökkel. Tudta az egész világ, s kijött a kacagására. S akkor elvette az ördögös bába leányát feleségnek.

De akkor a bába még mondta:

- Egy üszeg s egy szén, hallgass, gyermek, ne beszélj!

Hallgatott el, olyan lehajtotta a fejét nagy búson, de kezdte a másik:

- A királyfiú elvette ez ördögös bábának a leányát. De abból a két aranyhajú gyermekből, mit eltemetett vala a kertbe, abból felnőtt két szép nagy leveles fa. S azok úgy virágoztak szépen. Az egész királyi udvarnak világgosságot esántak vala. S akkor ez ördögös bába attól félt, hogy valamikor észreveszi a királyfiú, s akkor levágatta a két fát, s elégette. Csináltatott két deszkát azokból. Bététette az ágyikba. Az a két deszka olyan nehezen tartotta az ördögös bábának a leányát, hogy egymástól kérdezték, hogy bírod-e? Az apjikot jól bírták. S akkor ezeket a deszkákat es eszeválták s elégették. A kályhának még fejül es bédugták, hogy nehogy egy szikra kiszökjék. De azok valahol egy morzsa likat kaptak, s akkor kiszökött két szikrácska. Azokból növelkezett két szép bárányecska. De a bába azokat es elvágatta. A húsát megették, de egy-egy darab hurkeeskát eleresztettek a patakon. Abból csinálódott két szép aranyhajú gyermek e patak szélyin.

De akkor még mondta a bába:

- Egy üszeg s egy szén, hallgass, gyermek, ne beszélj!
Az akkor elhallgatott, de kezdte a másik a beszédet:
- Két öregember, ment ott felfelé a kalákába, guzsalyosba, s meglátták azt a két aranyhajú gyermeket, hogy játszadoznak ott abba a patakba. Fáztak, met esórén vótak. S akkor azt mondta ez asszony:
- Hájgyé, s vegyük el műk ököt, s vigyük haza, készítsük fel s ötöztesük fel, s vigyük velünk a kalákába.
Elmentek s felvették e gyermekeket, hazavitték, s onnét e kalákába.
S utoljára még mondta a bába es:
- Egy üszeg, egy szén, hallgass, gyermek, ne beszélj!
S elhallgatott akkor, de e másik kezdte:
- Az a két aranyhajú gyermek a patak szélyiről műk vótunk azok. Kit szült vót az a szegén asszon, műnköt elgazoltak, elvágtak. Isten adta, hogy műk felnöttünk. Belölünk szép virágos fa, azutánban két szép bárány csinálódott. S azután mi e világra jöttünk, s megmondtuk, hogy mik vagyunk.
Akkor az az ördögös bába kipattan, úgy elharagudott. S akkor ez ördögös bábának e leányát e királyfiú megölte, meglötte. S azt a két gyermeket visszavette országába. Házába vette. S elment s megkereste az előbbszöri szegén feleségit. Hazavitte őt es. S azutánban nevelték az aranyhajú gyermekeket. Szép életűek lettek. S akkortul éltek boldogul attólfelé. Apjik után királyok lettek, s ha nem haltak meg, a mai nap es élnek.

1988. július 16.

215. AZ ELÁTKOZOTT KIRÁLYLEÁNY

Egyszer vót egy király, s annak vót egy leánya. Ő úgy haragudott arra a leányára, mert nem akart szót fogadni. Megátkozta. Úgy megátkozta, hogy a leánya elbetegült s meghalt. Őt, hogy királyleány vót, elvitték s eltemették a templomba. Ő ott a templomban annyit ült, ugye, átokval hót meg, hogy nem vót helye nekie, nyugodalma, pedig há oda temették el, és éjjel és nappal ült a koporsóban, s éjjel matikolt a templomban.

E király mit gondolt magában: soha nem látta úgy a leányát a templomban, mint kéne, ahogy lássa, ha örökké ő éjjel matikált, járkált, sétált. Ő elgondolta magában, hogy küldjön katonákat oda, hogy e katonák örözzék, hogy lássák meg, hogy mi van aval a leányval, hogy soha nincsen úgy, mint hagyja. Ő küldöt oda minden éjjel egy katonát, hogy örözze. Örözte e katona. Odament, őrizte, de reggelre megölte e legényt, e katonát e hót, e királyleány, s ő ment vissza e koporsójába, s e legén maradt meghóva. S minden estére, minden estére küldött a király egy katonát, s minden éjjel meghót egy katona. Na, immán e katonákat mikor küldte, féltek menni, de a király király vót, ugye, poroncsolta őket úgy es. Megfogadták, szót fogadtak s mentek oda. Mentek, de mindenkit megölt.

Akkor veszi magát egy legény, egy katona, minnyá le kellett volna szereljen négy nap múlva. Azt mondja neki a király:

- Az egész katonámat elküldtem, őrzötték a leányomat, de most te jöttél e rendre, s el kell menj, hogy te es örözd e leányomat, ahogy a többi katonák örözték.

- Uram - azt mondja - elmenek, odamenek, de hogy tudjak odamenni, mikor hány katona odament élő napval és nem jött vissza? Mindegyiküket hazaküldték meghalva. Há én most nekem még vagyon négy napom, hogy leszereljek, hazamenjek én es a szüleimhez, testvéremhez. Éppen engem küldesz oda?

Azt mondja:

- Eztet nem beszéljük, hogy szerelsz vaj nem szerelsz, mikor poroncsoltam, hogy menni kell, akkor mensz!

Enniadtak, jól megettették a legényt, jól felötöttették, tették egy kocsi-ra, s vitték oda a templomhoz. A templom ajtaját nyitották ki, hiszen bé vót zárva ugye, s akkor kiköcsolták e zajtót, s bécsapták e katonát. De a katona sírva mondja:

- Idehoztatok ti ingemet, de én itt úgy sem ülök! Én itt, ahol bírok, ott menek ki, de én itt nem ülök!

No jó, ott hagyták, de ő búsult s gondolja, mit tudjon ő csinálni, merre menjen ő. Eszibe jut neki, ahogy gondolkozik:

- Kinyitom e zablakot, s kiszököm ez ablakon. Úgy sem őrzöm itt e királyleányt. Mikor reggelre jönnek utánam, hogy vigyenek haza, há akkor visszajövök, de én itt éjjel nem ülök, hogy ingemet megöljenek. Még van három-négy napom, hogy menjek haza.

Kinyitotta e zablakot, kiszökött ez ablakon, sírva ment ez úton. Menen, menen, s megtalálkozott egy igen öreg emberrel. Nagy szekálla vót, nagy haja. Kérdi ez öregember:

- Hová mensz, te jó katona?

- Jaj, öregapám, hova menek én? Kimenek, mert a templomba kit bétésznek, hogy őrizze a királyleányt, egy se menen élő napba haza. Nekem négy napom van leszerelni való. Mindjárt szerelek le, hogy menjek haza, s akkor én ebbe a négy napba úgy meghaljak. Én elfutottam, s nem menek vissza többet, én riva nem vigyázok e királyleányra. Mit akarnak esánni velem, azt esánnak, de ingemet hogy megöljenek? Vaj én sirjak, hogy én meghótam, én nem akarom.

Azt mondja az öregember:

- Ne menj, várj s várd meg. Te menj vissza oda, ahol kijöttél, ott menj vissza az ablakon, s arra a királyleányra vigyázz. De hallgass meg, mire tanítlak, hogy ő tégedet ne birjon megölni. - Mondja:

- Te menj vissza a zablakon, hol kijöttél, ott menj vissza, s te várjad meg, s te bíj el ez ótár mellé. Zótár mellé elbújva ő tégedet elé e templomba visszarikójt, hogy hol vagy: Ó, te jó legén, szólj, te jó legén, én neked nem ártok semmit, csak reménkedem. Szól, de rikólt, csak reménkedik, reménkedik, reménkedik ugye, úgy hol van. De mikor odatalál hezzád az ótár mellé, ő rikólt lesz tégedet és ott kering melletted, s tégedet mozgat, s mondja: Ó, kelj fel s szólj, nó, nekem szólj, te jó legén, mért nem szólsz? Én neked semmit nem esánok, csak szólj nekem. De te ne szólj egyáltalán, mert mikor eljő az idő, hogy meghallasz egy nagy pakkanást e templomba, akkor te tudjad, hogy e leán menen vissza e koporsójába, s te attól elé nincs mitől félj. Sétálj elé, vissza, mert neked többet semmi bajod nincs, mert az a leány el van menve még oda koporsójába, s többet nincs ott a templomban.

Jó. Visszament e legén e templomba, s ő megőrizte akkor éjjel a leányt. Mikor regvel mentek korán, hogy vigyék haza, akkor há ő nincs meghalva. A többiket, mikor odamentek, az egészet meghalva találták, de ő nem vót meghalva. Azt mondják:

- Jaj, de jó őrző vótál, hogy tégedet nem ölt meg senki, s te élő napba vagy, gyere menjünk haza!

S feltették a kocsiira, úgy hazavitték, még enni neki jó ételt adtak, s inni adtak, hogy ő tudjon jól még örözni. Akkor azt mondja:

- Én többet nem menek. Egy éjjel ott vótam, öröztem, élő napba megmaradtam. Szerencsém vót, én többet nem menek, ne mán küldjenek.

De a király azt mondta:

- Én neked poroncsolok, s te el kell menj, kell őrizzed.

Még megebédeltették. A legénnek még nem es jött, hogy egyék, mert búsulva, hogy kell menjen, s lehet végére. Na, most ma nem ölte meg, de immán megöli. Méges feltették a kocsiira, s kivitték, s felcsapták a templom ajtaját, s bécsapták őt e templomba. S akkor még gondolta magában:

- Ó, elindultam én az este, hogy menjek el, s egy öregember ingem megtanyított, hogy mit csánjak, hogy ne haljak meg. De most este nem ülök itt, hogy meghaljak, mert lehet, nem lesz, ki megtanyítson, s én nem, nem ülök itt.

Ő még azt gondolta magában: kinyitotta e templomnak az ablakját, kiszökött ez ablakon, s még elindult ez úton. Menen, menen, menen, mikor még odaért arra a helyre, ahol másik este találkozott az öregemberrel, s akkor megtalálkozott még vele.

- Hova mentsz, te jó legén?

- Né, hova menek. Elmenek, elindultam, hogy oda tettek engem királylányt örözsem e templomban. Mindannyi katona meghót, nekem még vagy két napom, hogy leszereljek. Én úgy akarok, hogy ne haljak meg, s menek el onnat. Én reggelre visszakerülök oda, de én ott nem ülök.

- Haj, nem jó, jó fiú. Te menj vissza e templomba. Ott menj bé, s menj fel az orgonához e templomba, s te az orgonához bújj le. Úgy tedd kezeidet, s tedd a fejedet a kezcidre, s te - azt mondja - ott nem aluszol, mert nem tudsz elaludni. De ne szólj. Ő elmenen, ő ki a koporsóból. Rikótozni fog még, hogy hol vagy, te jó legén. Keres a templomban, minden sarokban megkeres tégedet. Megkerüli a zótárt, keres, rikójt. Felmenen az orgonához is, és ő tégedet meglát. S akkor neked reménkedik: Ó, szólj, te jó fiú, s én neked nem csánok semmit, s te az enyém kéne légy, s szólj nekem, te jó katona. De te ne szólj, meg ne es mozdítsd meg e fejedet, mert neked nem lesz semmi bajod. Mikor e kakasok szólnak, akkor lesz egy nagy pakkánás - azt mondja -, valami buffan e templomban, s akkor ő menen vissza még e koporsóba. Te attól felé mehetsz melléje, mehetsz eléfelé a templomba, mehetsz akárhova, mert neked semmi bajod nem lesz.

- No, köszönöm szépen, ha megtanított, de ha így lesz.

- Higgjed meg, hogy így lesz.

Visszament bé a templomba, s ment az orgonához, lebütt az orgonára. S az az óra mikor eljött vót, hogy a koporsóból kijött e leán, s mikor kijött, de kezdte keresni a templomban még.

- Hol vagy, te jó legén? Hova bújtál el? Szólj nekem, te, s jöjj ide te, s jöjj sze ide, s jöjj túl!

S elment az orgonához, megkerülte még ott kereken, s megnézte mindennütt, s nem kapta meg sehol. S ment az orgonánál, s ott megkapta. Addig mondta, hogy szóljon, szóljon, hogy hallott egy kakasszót, s hallott egy nagy pakkánást, s akkor, e kakas mikor szólott, akkor ő visszament e koporsóba, s akkor attól elé felé bírt menni, sétálni a templomban. Ment akármerre.

Jó. Mikor másik reggel odamentek megint, akkor őt még élő napba kapták, met nem vót meghalva.

- Ej, te miénk vagy, s ettől felé még nem es szerelsz le - azt mondja a király -, te fiú, met tégedet befogadlak őrzőnek - azt mondja. - Fizetek neked, elhozom a szüleidet is ide. Én tartom jobban, s mindenvel, és én nem hagyalak tégedet, hogy te hazamenj.

Jaj, de ő hazamenen, azt mondta. Katonaságát megunta, nem lesz többet katonaparanccsolat alatt.

- Csak egyebet nem kell csánj, csak leányomot örözd.

Teszi a katonát akkor a harmadik estére is. Jól enni adnak. Megebédeltették, megittatták. Mindenvel felkészítették. Azt mondták, hogy menjen, de ő simi kezdett.

- Uram, ti azt akarjátok, hogy ha eddig élő napba megmaradtam, akkor ti úgy akarjátok, hogy ingemet elveszisszetek.

Azt mondja a király:

- Nem, te jól megőrizted két éjjel. Jó őrző vótál, de én most még vislek tégedet.

S odavitték a harmadikszér is e templomba. Odaviszik, de ő mit gondol magába:

- Ezen a két estén vót ki megtanisszon engemet, hogy hogy szaladjak el, de most ebbe az útba menek, s immán még egy napom van. Ha úgy lesz, hogy még őrizzem, őrzöm, s ha nem, kimenek ez ablakon, s elbújok. Elmenek innét, s visszakerülök majd, amikor jó a reggel.

Mikor még elindult, kiment ez ablakon, kiszökött. s menen, menen, találkozott még az öregembervel. Akkor az az öregember még kérdezi őt:

- Hova menisz, te jó fiú?

- No, immán még vagyon egy napom, s szerelek le, s odatettek, hogy őrizzem e királyleányt. Én nem őrizem, én menek, s ott hagytam. S mit ad az Isten, az lesz, de én nem menek, nem térek vissza, ott tiljön csak reggelig.

Azt mondja nekie:

- Ne csináld azt te, magadnak bajt csánisz. No, te menj vissza, s menj bé az ablakon oda. S mikor bemensz az ablakon, te menj el s feküdj le e koporsó alá.

Ő székeken vót ugye, fel vót téve székekre, fenn vót e királyleánynak a koporsója. S azt mondja:

- Te mikor bémensz e templomba, feküdj bé e koporsó alá. Ha te a koporsó alá befeküszöl, lesd meg azt, mikor látod, e leán felkel. Ő menen, tégedet keressen a templomban ott kereken, de te akkor, míg ő keres, te fekedjél bé a helyibe a koporsóba. S mikor eljő az idő, hogy hallod a kakasok szólnak, s lesz egy nagy pakkánás e templomban, ő odamenen, hogy fekedjék vissza, de te ne engedd bé a koporsóba. Te ne szólj, te homlok le vagy feküve, csak ne szólj, ne szólj egyáltalán. Addig ne szólj, míg e kakas hármát nem szól, s akkor te felkelhetsz, mert a leán neked többet semmit nem csán.

- No jó, de ha ingem megöl még, ha a helyibe befekszem.

- Hallgass meg engemet, te menj vissza, mert neked jó lesz.

Visszament. Szegény ember gyermeke vót, visszament, bément a zablakon, onnét elment, s befeküdt e koporsó alá. Mikor az óra eljött, hogy a királyleán felkelt, s kiköt a koporsóból, ő befeküdt helyibe. A leán megkereste az orgonánál, megkereste az ótárnál, megkereste minden sarokban. Kiáltotta:

- Hol vagy, te jó legén? Hol vagy? Mét nem akarsz te nekem szólni? Mert ha nekem szólsz, de jó lenne.

De ő nem szólott, egyáltalán nem mozdult, de félést úgy félt, hogy meg vót féligre halva, de nem szólott. Hallja egyszer há, hogy pakkán valami, s szól egy kakas. Akkor a lián feltámadt, s akkor ő es felköt. S akkor azt mondta a legének:

- Nő, ha te ingemet meg birtál ekkorára őrizni, hogy én feltámadtam, s én nem vagyok többet meghalva, nem vagyok kínban, mikor apám megátkozott, hogy hót legyenek, s még e koporsómba sem nyugodjak, akkor te léssz az enyém - mondja a legénynek - s én a tiéd.

Akkor esszeakasztották így a karjikat, így karon fogták egymást, s akkor sétáltak a templomban elé-vissza. S jött utánik regvel a kocsi, s mikor kinyitották a templom ajtaját, akkor meglátták, ugye, őket, hogy ők ketten sétálnak ott benn. Megirtóztak, hogy hát hogy sétál e legénvel összefogózva, s féltek. Szólították őket:

- Mit csántok, sétáltok?

- Igen - feleltek mind a ketten.

- Jöttök-e haza, hogy egyetek?

- Menüink hát. Akkor ment a leán és ment a legén es. Kimentek, s a kocsihoz tettek, s hazavitték akkor. A király nagyon megörvendte magát. Azt mondja:

- Épp ilyen őrzőt kaptam én, aki a leányomat feltámasztotta, haza es hozta. No, tudjad, fiam - azt mondja - ezentúl neked adom e királyságomat, s neked adom e leányomat es.

S akkor csántak egy nagy menekezőt, lakodalmat. S odaadta e királyságát es. Odavitték e szüleit, s attól felé éltek Istennek. E szegén legén elnyerte a királyságot es.

1988. június 15.

216.

AZ OLÁH PAP FIA, JÁNOS

Egyszer vót egy oláh pap, s nem vót gyermekik. Ők nem vótak nagyon idős emberek, de ők örökké búsultak, hogy nincs gyermekik, met kellett vóna legyen egy gyermekik nekik, hogy valaki ott segítse. Azt mondja az asszony az embernek:

- Jó lenne, ha elmennél, te János - met Jánosnak hitták a papot -, valahová vaj egy faluba, s keressél egy fiút, hogy vegyük örökbe.

S azt mondja e pap:

- Elmehtek, de hozok es egy fiút ide, aki nekünk segítsen. Annyi majorságunk vagyon, s nem győzzük mü azt dolgozni.

Jó. Elmenen e pap. Menen az egyik faluból e másikba. Meneget, meneget az egyik faluból e másikba. Meneget, meneget, míg elért egy faluba. Találkozik ott egy asszonyval, aki megmondta neki, hogy nehogy János nevűt keressen. Ha kap egyet, akkor kérdezze meg, hogy Jánosnak hívják-e? Ha úgy híjják, hogy János, akkor kerülje el.

Na, menen a pap, menen, s elért egy faluba. Abba a faluba találkozik egy gyermekvel. Köszön e gyermek neki. Kérdi, hogy híjják? Azt mondja:

- János.

- Na, jó leteél lenne, János, met akkor elvettelek lenne örökbe fiúgyermeknek, de immán nem tudlak örökölni, met János vagy.

Mennek elébb. Immán megmondta e fiúnak, hogy őt örökbe venné, s e gyermek nagyon esdett, hogy őt vegye el. A pap ment az úton, de szaladt elől, míg egy másik faluba értek, s ott még vele találkozott. Még köszöne nekie, s a páter kérdi:

- Hogy hínak?

- Jánosnak.

- Nagy kár, hogy Jánosnak hínak. Menek más faluba, nem kapok-e más nevűt.

Azt mondja e fiú:

- Há ezekbe a falukba, itt hol menen, mindenütt csak Jánosok vannak.

- Hogy leszen az?

Még menen, szalad a gyermek, még menen elejibe a más faluban a páternek, s ott es köszön nekie. De ő feleli meg:

- Tégedet hogy hínak?

- Jánosnak.

- No igazán, a harmadik faluba értem, s mindig János gyermekre találok. Há mi ez? János, most én viszlek velem el örökbe.

Elvitte. Hazamenegetett vala. Hazaér, és az asszony örült neki.

- Jaj, fiú!

S enni ad nekie. De kérdi e papot:

- Hogy híjják e fiút, te?

- János.

- Nem megmondtam vala én neked, hogy János nevűt ne híjj! Met nem lesz jó dolgunk.

- No, hova én mentem, mindenütt csak János vót. Én őt az ötödik faluból hoztam, met nem tudtam mást keresni.

Azt mondja a papné:

- No, csak jó legyen. De úgy tetszik, hogy szerencsétlenség lesz nekünk.

Azt kérdik tőlle:

- Gyermek, gyermek, nem mensz-e legeltetni a juhokkal?

- Elmenek.

Elment a mezőre a juhokkal, ő leült s furulyált ugye, szültült. A juhok úgy táncoltak, hogy csak ölték magikat meg. Fújtak s leheltek ott, hevültek. Meleg es vót, s nem ettek semmit, mert csak táncoltatta a juhokat. Átkozott szültűje vót, s ahogy szültült, akkor e juhok táncoltak.

Este hazament, s regvel még küldték ki a mezőre legeltetni.

Egyszer mit gondolt magában a pap:

- Te veszed-e számát - azt mondja e feleségének -, mentől János jár a juhokkal, nincsen semmi élmenetele a juhoknak. Milyen hizottak, s most el fogtak asszani lábról.

- Mondtam neked, hogy János nevűt ne hozzá! Idehozta ezt a János nevűt, immán te nézed. Látod-e, hogy milyen kárt tett. Reggel, mikor elmejen a juhokkal, te es felötözöl, s elmenz s meglesed. Meglesed, hogy a mezőn hogy tartsa a juhokat.

No, reggel felkelnek, megebédeltetik a fiút es, s elengedik a juhokkal. Ő menen es legeltetni. A pap felötözik, s veszi magát s menen utána. Addig ment, míg reatalált, hogy hol járt. Vót ott egy vackor, ott egy bokor szélibe. Elment, s felhágott annak a vackornak a tetejire, hogy onnat lássa, hogy János mit csán. Há menen, hogy hajtsa. Ettek egy igen keveset, s akkor ő leült, s fogott szültülni. S arra a juhok táncoltak. Mikor a pap es meghallotta, hogy a juhok táncolnak, ő is szökni kezdett. Egyik ágról esett a másikra. Csipkés vót e körte. Lerongálta e gúnyát, összekörmöcsölte őt. Addig táncolt, míg leért e körte tövibe, s ott es táncolt elé. Jaj Istenem, estig táncolt éppen, míg János elhagyta a szültüt. Akkor a juhok sem táncoltak többet. Úgy esze vót körmöcsölve, vérbe vót keveredve, hogy nem tudta, mi van vele. János indítsa vala a juhokat, s menen haza. Mikor elhallgatott e szültü-szóval, akkor ő es nagy fáradtan, összekörmöcsölve hazaindult.

Hazaért János es a juhokkal, s hazaért e pap es. Bémenen e házba, s mikor e papné meg nézte:

- Mi van veled? Ki vert meg tégedet, hogy essze vagy körmöcsölve? Ki tépte le a ruhát rólad?

- Nem tépte senki. Jól mondtad vót te, hogy János nevűt ne hozzak. De mit tud ez a fiú, jaj, szernyű, szernyű, tudod. S mit csán? Addig szültül, s én addig táncoltam, hogy inmán többet nem győztem. Látod-e, mire maradtam? Lekörmöltem magamot, letéptem e ruháimot. Jaj, hogy tud szültülni!

Az asszony csudálkozik. A pap tovább mondta:

- De tudod-e, hogy táncolnak e juhok es. Még nem es esznek, úgy örvendnek e szültünek, csak táncolnak egész nap.

Azt mondja ez asszony:

- Jaj, mind elvesznek, meghalnak e juhok. Többet nem engedjük vele.

No, készít italt, ételt, s az ember megmosakodik. Levette e véres ruhákat. Ülnek s esznek, vacsorálnak, s akkor azt mondja ez asszony:

- Te János, úgy hallottam, erőst tudsz szültülni.

- Egy kicsit tudok.

- Ha tudsz egy kicsit, én es szeretném meghallani.

De a pap asszondja:

- Hallgass, hallgass, met ha szültülni fog, odapallod magadot e földhöz, ne hallgass semmi szültüszót.

De asszondja a papné:

- Én tudom, mit csánok, csak meghallgatom a szültüt. Én hogy ne bírjak táncolni. Van a hiúba egy láda. Felhágok a hiúba, béfekszem abba e ladába, s te jöjj el, kulesold bé e ládát, hogy én legyck abba a ladába, hogy ne tudjak szökni.

S azt mondja e pap:

- Akkor reateszek e ládára tégedet, s én bemenek a házba, s jó kurtán odakötöm magamot egy ágy lábához, hogy én se tudjak táncolni, szökdösni. S ha ott magamba rángatózom es, akkor ügyes bár nem szököm, hogy kifáradjak egészen.

Felhágott e papné es a hiúba, s bezárták e ladába. A pap vett egy kötelet s odakötte magát ez ágy lábához, jó kurtán. Mikor a papné kiáltotta a hiúból:

- Fűjjad, János! - akkor elindította. Akkor a pap csak rángatózni kezdett, s e papné sem bírt mozogni. De szökni fogott e láda mindenestől, papnéstól. Puff-puff... szökdösött e láda ott e hiúba. Elért e hiú szádához, s brr, buff... s leesett a láda papnéstól. De ő rikótsa e ládából:

- Hallgass, hallgass, hallgass!

De e láda szökött, szökött elé a földön, s elé s elé.

- No, uram, hát tik mondtátok, hogy fűjjam! - Menj, János, s kócsold ki e ládából, hogy jöjjön ki a papné.

Kikócsolja, s az essztörve. Az orra béverve, essze vót körmöcsölve. No, asszondja a pap:

- Mondtam vót, ugye neked, hogy ne menj s ne hallgasd meg e szültüszóját ennek a Jánosnak!

- Nem hittelek, de most meghítem. Többet nem menen a juhokval sem. Azt mondta e pap:

- János, te többet a juhokval ne menj!

- Nem menek, uram, ha úgy mondják, s menek, ha mondják.

S akkor nekifogok dolgozni.

- Te hónap menjél el az erdőre, s hozz valami fát.

- Elmenek.

Hú, reggel felkelt s csántak nekie ételt, hogy egyen. Ett, befogta ez ökrököt s indult e nagy szekervel, menen az erdőbe. Elmenen, elmenen e marhákkal, ugye, s megkötötte oda a zökrököt egy fához. Ennik adott nekik, s akkor ment, hogy üsse e fát oda. A fának megfogta e tövít, s húzta, s tette fel e szekérre. Elment s az ökrököt megkötözte a fához, s odajött egy medve s megette az egyik ökröt. Mikor meglátta, hogy megette az egyik ökröt a medve, akkor ő elment a medvéhez, s azt mondta:

- No, te megetted, ugye, megetted az ökrömöt? Immán te húzod haza e szekeret a másik ökörrel ketten. Met - asszondja - én egy marhával nem bírom hazavinni e fát.

Befogta oda melléje, s akkor békötötte oda a medvét oda a fához, s akkor megrakta e szekeret fával jól, jól, s akkor elment, s eloldotta e medvét, s békötötte e járomba, s a másik felől bétette ez ökröt. S akkor hajtotta ő ököt, hogy menjenek.

Na menen, s odaért egy nagy löjtőhöz. Mikor ment a szekervel, megakasztotta e kereket. Mikor odament, hogy kiakassza e kereket, odament ez ördög, s kiragadta a kerekszeget s elvette.

S akkor mondta János:

- Ördög, ne vesd el a kerekszeget, met bévágom az ujjadot e kerekszeg helyibe!

Még mondta ez ördögnek:

- Ne vesd el e kerekszeget, met bévágom ez ujjadot!

Mikor harmadikszor mondta, hogy "ne vesd el a kerekszeget", az ördög elvette, s úgy elvette, hogy János kereste, csak kereste.

- No, ha nem kaptam meg, immán állj meg, met én megcsánom neked.

S fogta e kezít, s bészúrta ez ujját a szeg helyibe.

- S immán tartod te e kereket, míg hazavisszük e szekeret e fával!

Ment ez ördög, ment e kerek mellett, ott a szekér mellett, s az ujjá bészúrva e tengelybe, s ő hajtotta e marhákat elől, s e medvét ütötte, hogy húzza jobban, s mennek s mennek... Hazaért, de későn ért haza, met sokat kínlódott e medvével s ez ördöggel. Le vótak fekiüdve. A pap s a papné kitette az ételt oda az asztalhoz, hogy mikor hazajö János, egyik s fededjék le ő es.

No, béhúzza ez ográdába, s ez ördögnek nem húzta ki az ujját onnat. Az ördög lekucorodott oda, lefeküdt e kerek mellé, s e medvének megkötötte e nyekát e járomhoz, s mocsok szénat adott oda, hogy egyék. Az ökröt elvette s békötötte ez istállóba. S akkor ő es lefeküdt s aludt. De nem aludt meg hamar.

Felkelt e papné s kimenen. Ott künn, mikor kiment ez udvarra, s meglátta, hogy e szekér haza van hozva, menen arrábacska, s lássa e medvét. Mikor jól megkerültte e szekeret, lássa, há ott le van kucorodva egy csúf állat e kerek mellett; ott ül, mintha lesködnék. Úgy megijedt e papné, s akkorát fogott kiáltozni, hogy sikoltozott ijedtibbe, hogy szinte meghót. Kifut e pap es:

- Mi van? Mitől ijedtél meg?

- Ej, csak nézz, halok meg!

- Há te mitől?

- Ott látom azt, hogy a járomhoz megkötötte e medvét, de a szekér mellett egy igen csúf állat, a kerek mellé le van kucorodva. Nem tudom, miféle állat, úgy féltem, hogy immán nem tudom, merre tekeredjem. Meg es halok ettől az ijedtségtől.

El es mejen a pap, s megnézi messziről. - Nem tudom, miféle állat - azt mondja - kötsük fel Jánost.

Fel es kóti Jánost:

- Jaj, olyan későn jöttem én haza, most ébredék meg, de ne rakjuk le, menek most én.

- Hát mét jöttél te olyan későn haza?

- Hát mét jöttem olyan későn haza? Ott láttad-e a járomhoz kötve e medvét?

- Igen - mondta e pap.

- Há a medve megette ez ökröt, nem vót mivel hozzam haza e fát, s béfogtam.

- Há te mit csánsz aval a medvével?

- Viszem oda a városba, s annyiért eladom, hogy még jobb ökröt es veszek mint e másik vót.

- No jó, János, vidd el. Né, lerakjuk e fát, s vigyed el e medvét. De mi ez a csúf állat ott e kerek mellett?

- Oj, mi ez? Há nem ismered, hogy ez ördög? Én most csapom el onnét.

Elment, s elvette e fejszét, s odament, s elvágta ez ujját ez ördögnek, s a kerekszegnek maradt. Az ördög elfutott ujj nélkül. Lerakták e fát. Vette e medvét, s elment véle a városba, s eladta.

Addig e pap elment e rendőrségre, s megtisztelte őket, hogy vigyék el Jánost ketenának. Hazajött János, s elvitték. Sírt a papné es, sírt a pap es. Búsulták, met jó segítség vót, de ugye, mit csánjanak. S el es vitték. Mikor vitték, azt mondta e papnak:

- Apám, ide kell adja azt a könyvit, melyikből tanolta e papságot. S tegyen, anyám, en-nem. Tegyen lisztet, szalonnát, kötséget.

El es ment. Menen, menen, s akkor ott az úton elejibe állott egy nagy szürke ló. S azt mondta Jánosnak:

- Ülj fel e hátamra, János!

Felült s mennek, mennek. A mezőn megláttak egy disznóoklot, ugye, hol vót sok disznó. Ott e ló megállott:

- János, te menj el ezekhez a disznókhoz oda elé, s te kérj onnét egy disznyót, melyik a legnagyobb. Kérd meg, mit kérnek reája, s te meg adj annyit riva. Fizesd meg e disznyót, s vágasd le, mossák meg tisztára, s te hozd ide hezzám.

Jó. Leszáll János a ló hátáról, s menen oda. A legkövőbbet megvette, s levágták. Akkor kivették e bendejit, s megmosták tisztára. Akkor ment vissza e lóhoz.

- János, te húzd bé fejedbe e bendótt, s vakard meg e szemeidnél, hogy láss jól.

Megcsánta.

- Látsz-e most, János?

- Igen.

Béhúzza a fejibe, s úgy menen, s úgy menen, s elérte egy királyhoz. Jánosnak a feje bé vót takarva, csak a szemei látszottak egy kicsit. Ott nem tudták, miféle csóréfejű ember. Odamenen e ló a királyhoz. A király sétál elé, sétál. A király néz e kapu felé s lássa:

- Nézzétek csak meg, miféle csúf állat sétál ott a kapuban. Egy igen csúf csóréfejű állat. Menjetelek, s kérdezzétek meg, mért jött oda e kapuhoz? Mit vár? Mi a baja?

Odament egy szolgál:

- Kivel van bajod, te csóréfejű? Kivel akarsz beszélni?

De a ló azt mondta nekie, hogy mindenkinek mondja azt, hogy Gyelmez. S a szolgál kér-di még:

- Mi bajod van, te? Kivel akarsz beszélni?

Ő mondta erre:

- Gyelmez.

- Jaj, milyen csúf állat vagy, s még beszélni sem tudsz. Menen e szolga, s mondja e királynak:

- Uram, én kérdezem, de ő csak azt mondja: Gyelmez. Én nem tudom, mit felel.

Ott vót egy kertész, ki a virágokkal dolgozott. Azt mondta a király annak a kertésznek:

- Te menj el, ereszd bé e kapun, s mondjad, jöjjön bé, menjen oda veled. E kertben dolgozzon. Te tanyítsd meg virágpalántálni, amivel te es dolgozol.

- Háj bé, Gyelmez! Mi vagy te, kinek hínak téged?

- Gyelmez.

S akkor Gyelmez ment bé a kertbe. S elmentek a kertbe dolgozni.

- Háj velem Gyelmez, palántáljunk virágokat e kertben, csánunk ágyásokat. Ragadj kapát.

S akkor ő kapálta, ültette a földbe e virágokat, csántak ágyásokat. Olyan szép virágok lettek, gyönyörűk. Egyik része virágzott, másik bimbózott.

Egyszer éjjel odament e ló, s elhítta őt. Mikor ott táncolt a ló a kertben, egy virágszál se maradt, mind kitapodta. Mikor reggel felköt a kertész, azt mondja:

- Ezt te csántad, Gyelmez! Menek, hozom a palántákat, ültessünk virágokat, met mit csán a király nekünk!

Azon a napon dolgoztak majd estig, hogy a király lássa, hogy van virág. Másik éjjel esment eljött e ló, s egyet fordult a kertben. Akkor olyan virágok csánódtak, hogy milyen soha sem vótak a király kertjében. Gyönyörű virágosok s még szebbek elpalántálódva. Örvendett akkor e kertész es.

Szombaton a kertésznek kellett kössön koronecskát, met vót e királynak három leánya es. Ő mikor kötötte e koronát, felnyúlt e bendő alatt, s szakasztott egy haját e nyakánál. S azt a hajszálat békötötte e koronecskába. A korona s e hajszál aranyból vót. Nekije, ugye, aranyhaja vót. Úgy adta vót az Isten nekie. Mikor nézte a királyleány, akkor meglátta. Azt mondta a legküsebbnek a kertész, hogy azt Gyelmez kötötte.

- Tedd fel a fejedre, met a legküsebb vagy.

Mikor megnézegette a leány, azt mondta, hogy aranyból van, s nem adja senkinek sem. Kérte a középső es, kérte a nagyobbik es. Felkészültek e leányok, s elmentek a misére. Onat, mikor jöttek, gondolkozott a leány, hogy miféle hajszál lehet?

Másik szombaton a király esment mondta, hogy csánjanak koronecskát. Gyelmez csánt egyet a legküsebbnek. Mikor kötötte ketedikszer, akkor es felnyúlt, s kihúzott két hajszálecskát, s békötötte e koronába. A kertész viszi bé, s adja a leányoknak. Mikor megnézték, olyan szép vót, aranyhajszál bédolgozva. Akarták e nagyobb leányok es elvenni, de a küsebb nem engedte. Elmentek e templomba.

A másik héten, melyik közeledett, esment kötötte a koronát. A más leányok el vótak menve feredni, s ő meglapult immán, a királyleány, a küsebb, s ő lesni fogta, hogy miféle legén, ki neki koronecskát készített, s aranyat tett beléje, aranyhaját. Bément e kertbe e küsebb leány. Ott a kertész azt mondta nekie:

- Te maradj vissza, többiek menjenek e templomba. Ha megkérdik, hogy mét maradtál honn, mondjad, hogy beteg vótál, s nem mensz templomba.

Ő honn maradt, s ő akkor ezt a koronecskát e fejiből kivette. Kivette, s beszélgetett vele. A legén es kivette e fejiből a bendecsét. Mondta a leálynak:

- Én tégedet elveszlek feleségül, de ne mond meg senkinek, hogy én behúdom e fejembe e bendecsét.

A leán lefeküdt az ágyába benn. Jőnek a templomból ez apjáék. Mikor hazaértek e leányok, kérdik tőle:

- Jaj, te nem jöttél e templomba?
- Nem.
- Há mi bajod vót, hogy nem mentél e templomba?
- Én nem tudtam menni, met beteg vótam.
- Há, mi bajod van?
- Jaj, beteg vótam, s szégyelltem, megmondani.
- Há mét szégyeltesd? - kérdezte ez apja.
- Adodhatnám el.
- Jaj, el akarsz menni, akkor hívunk királylegéneket, sokat, szépet. S lássuk, válassz egyet közülük.
Azt mondja e leány:
- Választok.
De azt mondta e király:
- Nem te választod úgy, én választom!
- Jó - mondta a leán.
- Veszek három aranyalmát, s meghívom az egész királylegéneket más országokból es. S te azt a három almát felveted. S kinek a fejére felesik, az lesz a tiéd.
- Jó apám.
Gyelmez megmondta a leánynak:
- Akármerre vesd, met az az én fejemre esik örökké.
No, odament Gyelmez es a népség közli. Járkál elé s vissza. Kérdezték az emberek:
- Miféle állat vagy, honnat valósi vagy? Mi vagy, te?
Ő csak felelt:
- Gyelmez.
Az egész világ kacagta, hogy milyen Gyelmez. Ő kiment az udvarra. Ott mondta a király:
- Vigyázz, leányom! Ulyan helyre vesd, hogy nehogy arra a csóréfejüre essen. Látod-e, milyen csúf állat.
- Hát, apám, egy olyan csúfra hogy essen? Én félrevetem, hogy ne essen az ő fejére.
Felveszi ez almát, s mikor huppantotta fel, fel, fel, akkor ez alma leesett arra a csóré fejére. Jaj, a király aszondja:
- Én rólad lemondok, nem es vagy az én gyermekem.
- Várj, apám, nem mondd úgy, hogy nem vagyok gyermeked. Há, még van két alma.
Felvetem azokat es.
Még odaadják nekie, felveti a más felé, s az alma úgy ment, hogy supp, esment arra a fejére esett le.
- Jaj, elkárhoztál, kacagnak ez emberek. Most mit csánjunk? Harmadikot, reménkedem, nem ejted a csóréfejüre.
S futtak es a más királylegének, s nézték, hova esik ez alma. Az es csak felment oda szépen a csóréfejüre.
- Fúj, nem vagy az én gyermekem! Nem vagy gyermekem! Abba a tyúkpajtába teszlek bé én tégedet, ahol a tyúkok laktak. S addig ott ülsz aval a Gyelmezzel.
Ők elmentek szépen, kimentek abba a tyúkpajtába. Eléjött az a ló, s beléjűt abba a pajtába. Akkor megfújta aranyval, s bétötötte. Eröst fénylett, szép vót. Ők ott laktak vót.
Eltöt az idő, s a király odahívta e leányát:
- Hogy élsz aval a Gyelmezzel?

- Jól élek, apám, de erősen szégyelem ezt. Azét jöttem én ide, hogy esáñjon valami háborút, vagy verekedést, s vigye el oda. Másképpen nem marad el soha. Én nem tudok kibújni onnan a világ elejibe.

- Mét csánjak én, te akartad.

Nagy háborút, nagy verekedést csánt a király. Mondta es a leányának:

- Mondjad annak a Gyelmeznek, hogy készüljön ő es a háborúba.

Hazament a király leánya, s mondta a férjinek:

- No, menj, met apám háborút csánt, s te es kell menj.

- Örvendek - mondta Gyelmez. - Mondjad apádnak, hogy adja ide azt a lovat, kivel hordja e vizet örökké, azt a rossz lovat.

- Megmondom.

S akkor ő elment, s a király odaadta azt a rossz lovat. Jó, elmennek. Elindult Gyelmez es a nagy verekedésbe. Vitt lisztet, üstöt. Mondta es nekie a király:

- Há, meddig te málét főzsz, addig a háború félbeszakad.

De ő nem válaszolt. Mikor az egész katonaság eléhaladt, akkor jött az a ló, amelyik őt utasította örökké. Felült reája. Aranyötözetbe ötözött. Arany vót mindene, kesztyűje, ingje. Úgy ment aval e lóval, hogy megelőzte a királyt es. Mikor a király meglátta, hogy menen elé, akkor asszondja:

- Elöl menen az Isten őszentsége, s valahogy megsegejt ingemet.

De ő menen, menen elé. Mikor odaért, akkor tüzet csánt. Fűtta e tüzet, főzte a málét. S ott vót mellette az a rossz ló es. Mindenki rugódta. Csúfolkodtak. Mikor elémentek, akkor felült arra a lóra, s fényesen elkerülte a királyt. Ment harmadikszor es. Akkor meg felemelte a kezit, s véletlenül elvágta ez ujját a király; egy kicsit megvágta ez ujját. Folyni fogott e vér az ujjából Gyelmeznek, de ő akkor szép fényes ötözetbe vót, aranygúnyába. S akkor a király megbánta, hogy elvágta a fényes ötözetű Istennek az ujját. Odament, hogy megsegejtse. Kiragadta a zsebkendéjít, s békötte az ujját aval a zsebkendővel.

Hazaért a király, s kérdezte töle a leánya:

- Édesapám, nem láttad-e Gyelmezt, nem maradt-e valahol oda?

- Megölte magát az egész világ a kacagsággal, met Gyelmez csak főzte, főzte a málét, s mindig csak visszafelé jött. Ott mindég kinlódott a tüzzel.

- Bár adná az Isten, hogy ne jöne vissza. Ilyen csúf állattal akkor nem kéne üljek.

Ültek ott ben, s hát hazaért Gyelmez es. Azt mondta a feleséginek:

- Me, neked hoztam ezt a kendőt, tegyed az ötözetedre.

Az véres vót az ujjától. A kendőt bétette a kabátjának ujjába. Ettek, vigádtak. Meghevült a király es, nyúl a zsebébe, hogy kivegye a kendőjít, s hát ott vót az a kendő, melyikkel a nagy verekedésbe vót. S kivel békötte az ujját az istenes, aranyas vitéznek. Gondolkozott:

- Honnan ért az ő kendeje vissza a zsebibe?

Kérdezte a királyokat, de azok nem tudták, ki tette oda. Küldte a leányát Gyelmezért. El es ment a leány, s hitta Gyelmezt.

- Te Gyelmez, János, azt mondta az apám, jöjj te es ki a gyülekezetbe, ki a világ közi. Meg akarja kérdezni, hogy került az a véres kendő az ő zsebibe vissza.

Elment a királyleány. Akkor eléjött az az aranyas ló, ő es aranygúnyába ötözött, s felült a ló hátára. Kiment a népség közi, s ott táncoltatta a lovat. Úgy ment, hogy vót ő a nagy verekedésbe, a háborúba. S mikor e király meglátta, hogy ő menen, menen azt mondta:

- Ez ő, melyiknek mondtam, hogy az Isten őszentsége, s ez éppen az én vejem?

Odament melléje, s azt mondta:

- Mi van, apám?
- Te vótál az, amikor a háborúba vótunk, háromszor elkerült, utólértél?
- Én.
- Neked vágтам el az ujjadat?
- Igen, apám.
- Neked kötöttem bé az ujjadat aval a zsebkendővel?
- Nekem.
- Hát te miért nem mutatkoztál meg? Mét nem adtad ki magadot? Én tégedet bétettelek a tyúkpajtába, hogy ott lakjál.
- Meg akartam tréfálni, apám.
- E nem tréfa, met egy sereg időt dolgoztál a kertészvel, s a háborúban elhajtottad az el-lenséget.

Akkor azt mondta a világ, hogy övé legyen a királyság. S akkor a király lemondott királyságáról. Átaladta az országot nekie. Csántak egy nagy lakodalmat. Ügye őt segítette az Isten. Az a ló vitte, vezette, mindég jóra vitte. S meg es segítette az Isten. Most es élnek, ha meg nem haltak.

1988. június 15.

217.

MIKOR A CIGÁNYLEGÉNY FELMÁSZOTT A DIÓFÁRA

Egyszer vót egy király. Annak a királynak vót egy leánya. Az ő háza előtt, ugye, felnött egy ilyen gyiőfa, akkora magasra és olyan vastagra és olyan széles vót, mint az út. Felnött az a gyiő, ugye, akkorára, hogy annak sem levelit nem látta, sem dióját, se zágát nem látta. Ugye úgy felnött, hogy még a zég sem látszódott. Ő kívánesi volt, hogy milyen lesz a levele ennek a nagy gyiőnak. De ő azt nem tudta meglátni, mert soha sem esett le egy gyiő sem róla...

Az nekije vót egyetlen leánya. Ő azt mondta, hogy azt a leányát ő annak adja oda, ki arra a dióra fel tud menni, s a dióról vagy pedig egy diót vessen le, vagy lapit vagy ágat.

Mikor azt meghallották, ugye, az országában híre ment, hogy ő odaadja a leányát annak, aki arra a dióra fel tud menni, azt sokan próbálták. Királylegének próbáltak menni, miniszterek, naccságos urak fiait mentek, más országokról jöttek. Sokan vótak. De mentek szegény ember gyermekei: ha pedig ők felmennek, lehet, elnyerik ők a király leányát. Mentek, ki hogy felindul arra a dióra, hogy menjen fel, hágjon fel a hegyibe, hogy vessen diót vagy pedig lapit vagy valami ágat, ők akkor mind visszaestek. Estek le, s akkor a király annak vágta el a nyakát a fejitül, s azt a fejet akasztatta fel, s a testit vitték el. Akkor az a sok fej vót immár, ugye, ha sokan mentek, ő sokat vágatott ott, sokat, hogy most annak híre ment. De az is, hogy ki nem tud felmenni, elvágják a nyakát annak, de azért mindenki abba bizott: Ő, hátha én fel tudok menni, és mégis mentek.

No, vót egyszer egy szegény cigánno. De olyan szegén vót az, hogy nem vót sem mit egyenek, se mibe ötzködjék. S annak vót egyetlen egy fia. Azt mondja az a cigánfiú az édesanyjának:

- Anyám, el fogok menni megpróbálni, a király gyiőjára felmenni.

Azt mondja az anyja:

- Fiam, te egyetlen egy fiam vagy. Benned bírok - azt mondja -, met látod, hogy immár öreg vagyok, de te ha elmész, nekem nem lesz senkim.

Azt mondja a legény:

- Ne búsulj, anyám, mert én elmenek, megpróbálom, ha valamit tudok nyerni.

Na, sírt a cigánzó. Sajnálta a fiát, hogyha pedig visszaesik, ugye, elveszik az élő napját, s akkor neki nem lesz az es.

Nyugodott három napig a cigánfiú, gondolkozott, hogy menne, s ne menne. Gondolta ő es, hogy lehet pedig, hogy visszaesik. De ő jól meghatározta magába, hogy ő teszen egy kérelmet a királytól, s ha megengedi, ő felmenen a diófára. Odament a cigán. A király kacagta a cigánfiút. Hát látta, milyen sovány, milyen bódogtalan. Azt mondta:

- Hát ha te fel tudsz menni erre a gyiófára? Hát vótak másabbak, s nem mentek fel.

Gondolta magában: - te még semmi sem vagy, mehetsz.

- Uram, eljöttem én es megpróbálni, felmenni a diófára.

- Hm, felmehetsz, bódogtalan, - mondta -, és neked is odaadhatom a lányomot, de azt is megmondom, előre tudjad, hogy ha pedig visszaesel, akkor fejedet veszem. Látod azt a sok fejet felaggatva?

- Igen.

- Ha azt láttad felaggatva oda, akkor tudjad, hogy te is abba a bajba lész.

- Hát nem baj, - azt mondja -, de megpróbálom felmenni.

- Igen, csak élő nap nélkül maradsz.

- Maradjak - mondta a legény. - De magad is megteszed azt, amit én kérek tóled.

Azt mondja a király:

- Meg. Mít akarsz kérni?

- Én teszek három napot, hogy három napba pihenek, s te akkor a három napba szerezd essze minden vasat az országodból, ami rossz, vagy amilyent akarsz te, s abból az egész vasból te csinálsz egy fészit, s azt a fejszét megcsinálod. Három nap múlva idejövök, s te nekem a kezembe adod azt a fészit.

Azt mondja a király:

- Igen .

S akkor ott a cigánfiú hazament, és a király erre szedte essze az egész vasat, vaskanalat az egész országból. Csináltatott egy fejszét, ugye, s mikor a cigánlegény odament a királyhoz, megkérdezte:

- Kész a fejsze?

Azt mondja a király:

- Kész.

- No, ha kész, adjad a kezembe.

- Jaj, - azt mondja a király -, hát te mit csinálsz evel a fejszével? Mi vagy te, s te még meg sem tudod emelinteni.

Kezibe vette a fejszét a cigánfiú, s akkor megforgatta a fejszét jól úgy, annyira, amennyire forgatta, s mikor vágott egyet oda a diófa oldalába, akkor kivett egy nagy darabot. S akkor ő arra fellépett. Akkor még megforgatta a fejszét tovább, s akkor még vágott egyet, s még egyet. A király nézte, hogy menetet. S akkor minden odavágással egy nagy darabot kivágott, s akkor ő tudott lépni. És úgy felment, felment, úgy elment a diónak a végibe, ahonnan az ágak indultak. S akkor az ágak ahonnan ágaskodtak, ott vót négy ága. Egy ága ment napszentületre, egy ága napjövetre, egy pedig délre s a negyedik sötét délre. No, mikor ő felért oda, megvigyázkodott, megnézte. Hát azokból a nagy ágakból út vót esánva, út, út. Járó út vót a diófa ágain. Mít gondol őmagában:

- A fejszével nincs mit csinálnom itt, s nincs mét vinnem tovább. Ott mit ad az Isten, az lesz. Már leengedem a földre ezt a fészit.

Mikor elcsapta onnét fentről a fészit, s mikor az leért a földre, akkor a földön a királynak az udvarában a palotájának leütte egy sarkát. S akkor azt mondja a király:

- A cigánnak baja lett, ha elejtette a fészit.

S ő várta, hogy immár leesik a cigán is. A cigán nem esett le.

A cigán megállott, s törvényezte magát: úgy erre vaj arra induljon. Immár gondolkozott, melyik útra induljon a négyből, hogy ő jóra találjon. Gondolja, hogy ide menen vaj oda; napszentületre nem menen, induljon inkább napjövetre. El es indult napjövetre. Ment, ment, ugye ment, menegetett. Gondolta:

- Jó Istenem, nem kapok itt senkit. Sehoh se látok senkit. Ha találnék valakit, hogy kérdezzek valamit tőle. De senkivel nem találkozom. Se házat nem látok. Menek, merre tudok.

Ment es tovább. Meglátott osztán messziről egy kicsi házecskát. Azt mondja:

- Ahhoz a házecskához betérek, s megkérdezem.

Menen a kapuhoz, megkopogtassa a kaput. Kijött egy öregasszon, az vót Szent Szereda. Azt mondja:

- Ki vagy, mi vagy? Ha jó ember vagy, gyere bé, s ha pedig rossz ember vagy, ne jöjj bé, mert van egy igen hamis kutyám es esszetép.

De ő azt mondja:

- Vagyok egy bódogtalan szegén fiú, s én jó vagyok, rossz nem vagyok, s jóért menek, jót kérdezek, s bémehetek-e?

- Jöjj akkor, - azt mondja - .S mikor bément, azt mondja:

- Öreganyám, arról kérdezem, utassisson meg engem. Feljöttem a földről a gyiófán, es most erre az útra indultam, s nem tudom, hova menjek, hogy megéljek.

No, azt mondja:

- Én téged meg nem tudlak utasítani semmiről. Én neked adok most, hogy egyél, mert azt hiszem, hogy éhes vagy.

Adott, s ett. Adott egy kenyeret az útjára, s adott még valami enivalót a kenyér mellé, s akkor ment. No ment, mendegélt tovább. Ment, ment ő egyedül. Az asszon mondta vót neki:

- Te méssz addig, míg elérsz a Szent Csütörtökhöz. Kérdezd meg tőle, talán ő meg tud tégedet utasítani.

Ment, ment, ment, míg meglátta azt a kicsi házat. Kopogtatott, megkopogtatta ott es a kaput, s jó még ki onnan es egy öregasszony. Az éppen a Szent Csütörtök vót. Azt mondta:

- Ki vagy, mi vagy? Ha jó ember vagy, gyere bé, s ha nem, utazzál tovább, mert van egy igen hamis kutyám, s tégedet esszetép.

Azt mondta a legén:

- Jó vagyok. Szent Szereda igazított engem, hogy idejőjtek. Megkérdezem valamiről, s ha lesz szives, bé szabad-e menjek?

- Gyere bé.

Akkor bément, s még mondja neki:

- Tudja-e, miről kérdezem? Hogy utasítson arról, hogy hova tudjak menni, s kihez menjek, hogy megtudjam én a dolgomot rendezni. Munkát keresek, hogy legyeny miből élnem. S hova tudjak menni?

Azt mondja a Szent Csütörtök:

- Na, én egyéb jót nem tudok mondani, csak azt tudom mondani, hogy neked enned adok, kenyeret adok az utadra, s te továbbmész. Elmész és felkeresed Szent Pénteket, talán Szent Péntek tud valamit utasítani, de én nem.

S akkor ő ett ott ugye, s adott az útjára kenyeret. Megköszönte, s aval ment tovább. Ment, ment, ment, míg elért Szent Péntekhez. Akkor az azt mondta haragosan:

- Ki vagy te, mi vagy te? Én itt még egy emberállatot sem láttam! Mit keresel? Jó ember vagy-e? Ha igen, akkor jöjj bé, ha rossz ember vagy, akkor pedig távozzál a kapumból, mert van egy vasfogú kutyám, s az tégedet megeszen.

- Jó vagyok. Keseredett lélek vagyok. Akkor fogadjon bé, s utasítson meg.

- Gyere bé akkor.

S bément, s akkor mondta, elmondta nekije, hogy történt, s hogy van. S ő menen, hogy valahol keressen, az élő kenyeret keresse, ha valahol találna munkát. Azt mondta Szent Péntek:

- Nem tudlak utasítani, de Szent Szombat meg tud tégedet utasítani, met én egyáltalán nem.

Adott az es az útjára enni, s akkor továbbment. Mikor Szent Szombathoz ért, az es azt kérdi tőle:

- Jó ember vagy-e? Ha igen, akkor jöjj bé, s ha nem, akkor ne jöjj bé, menj tovább, mert egy vasfogú kutyám van, s az tégedet megeszen.

- Jó ember vagyok - mondta -, senkinek sem bántottam, csak valahol dolgot akarok kapni.

Azt mondta Szent Szombat: - Én nem tudlak megutasítani, de te menj el a Szent Vasárnaphoz, s az meg tud igazán utasítani, mert ott van az Isten Őszentsége. S az meg tud tégedet utasítani inkább, mint én, hogy merre menj.

Ment onnat, ment tovább egy darab kenyérrel. Ment, ment, ment s elért Szent Vasárnaphoz. Mikor Szent Vasárnaphoz ért, ott es megkopogtatta az ajtót, s oda befogadták. Ő elmondta, hogy mi van véle, mit keres, mit akar: met ő úgy az Isten Őszentségével akar beszélni. Akkor azt mondta nekije a Szent Vasárnap:

- Ha jöttél volna a tegnapi, akkor megkapod az Isten Őszentségét, de most el van menve misemondani.

S azt kérdi a legén:

- Há az hol van?

- No, látod azt a nagy templomot, oda el messze? Ha elmész oda, ott most az Isten Őszentsége mondja a misét, s mikor kitélik a mise, vége lesz a misének, akkor te odaérsz a templomhoz. Te várd meg az ajtóba, s mikor akkor jö ki, akkor te kérdezd meg te őt, hogy merre mehatsz, mit csánhatsz. Ő teszen munkába tégedet.

Akkor jól megköszönte a tanácsot a legén, köszönt, s útnak indult, s ment, sietett, hogy érjen oda a templomhoz a szent mise végére. Mikor odaért, az ajtóban megállott. A nép ment ki a templomból, s akkor arra jött az Isten Őszentsége, akkor megésókolta a kezit, leterdelt előtte, s akkor azt kérdezte:

- Atyám, utasítsál meg engemet. El vagyok indulva a szerencsém után. Ne hogy értem ide, s azt kérném, hogy ha neked egy munkás kéne, fogadjál valamerre szolgálatodra. Nem kell egyéb semmi, csak ennem.

Azt mondja az Isten nekie:

- Hát nekem szolgák nem kellene, mert mind az egész nép, aki a földön lélekben van, az mind az én szolgám, s akkor én nem kell külön szolgát fogadnom.

- De arról mégés megkérlek, hogy én hova tudjak menni, hogy én munkát kapjak, hogy én fizetést kapjak, vagy ételmet?

Akkor azt mondja az Isten önécie:

- Te látod emezt a nagy palotát, no, te menj el oda, mert ott van Antikrisztus. Menj el oda, ott van Antikriszt, s te ott kopogtasd meg a kaput. Ne ijedj meg tőle, mert az csúf állat.

Nagy fogai vannak, nagy meredt szemei, nagy kankós orra, nagy körmei. Bűség állat, de ne ijedj meg tőle. Kérdezd meg tőle, hogy fogadna-e bé tégedet? Ő biztos elfogad szolgának. Akkor, ha megkér tégedet, hogy mit keressz ott, mondjad, hogy szolgálni jöttél oda nála. Ő neked pénzt ígér, ötözetet, ruhát, sok mindent, aranyat, de te mondjad, hogy nem kell neked semmi, csak azzal fizessen, amivel te nem tudsz. S akkor, mikor ő beléegyezik, hogy megadja neked, mit te nem tudsz, akkor te mondjad neki úgy, hogy én idejövök szolgálni egy évre, de amit kell csánnom, azt béirassuk egy levélbe, s akkor állasz tovább munkába.

Jó, elmentek, s akkor vette őtet Antikrisztus, s mentek az Istenhez, hogy nála írják meg. S akkor kérdezte az Isten, hogy miért mentek, mintha nem tudta vóna, hát mi a baj. Azt mondja:

- Semmi baj, csak ő engem bé akar fogadni szolgálatba, s jó lenne valami papírt tegyünk, hogy megírjuk azt, hogy ő nekem mit ad, s én mit kérek. Hogy mikor vége lesz az évnek, azt fizessen, amit itt fogad.

- S mit adsz te neki? - kérdezte az Isten.

- Azt, - mondja -, hát ígértem neki ötözetet, ígértem neki ételmet, hogy legyen miből élni. De ő nem akar ezeket. - Hát mit akar a legén, kérdezte az Isten.

- Ő azt fogadta, hogy adjam neki, amit ő nem tud.

Akkor kérdi az Isten:

- Te mit kérsz tőle, az Antikriszttól?

- Semmi egyebet ne adjon nekem, csak azt, amit én nem tudok. - Az Isten tanította vót őt erre, hogy mondja. - Azt adjon nekem, amit én nem tudok.

Gondolkozott az Antikriszt, hogy mit tudjon adni, amit nem tud. Azt mondja neki az Úristen:

- Antikriszt, gondold meg jól! Megadod nekie?

- Jó. Odaadom nekie, amit nem tud. Kész.

S evel aláírta az Antikriszt.

S akkor mentek a munkába. Otthon az Antikrisztnek vótak állatai. Azok vótak, ugye, kígyók, békák, sárkányok, olyan állatok, esűszó-mászók.

Azt mondja:

- No, te fiú, egyéb munkára téged nem teszlek, csak az állataimot hordozzad a mezőre. Nem kell üvelik menj. Őrözd csak, vezeted őket. Van egy téjtő az erdőben, ők tudják, hogy hol van, s elmenek ők, s ott napestig ferednek, esznek, sítettődnek, kiülnek e napra, nyugosznak, alusznak. Még mennek, játszodnak, de te csak nézed őket, hogy mit csinálnak. Akkor estére te hazavezesd. Addig nem zárod bé a helyikre, meddig te ki nem takarítod, ugye, ott az ő piszkikot.

- Jó, megteszem. De én regvel kiengedem, hogy ők menjenek elé, s akkor csánok egy rendet, hogy mikor én hazajövök, arra akkor legyen rendbe, hogy én őket zárhassam bé.

- Na, úgy es jó.

Úgy es lett. Regvel kiengedte őket. A kapun kicsapta, s mentek azok. S akkor egyhamar tisztába tette ott a helet, ahol laktak azok, s aval ment, szaladt utánik, s egész nap örözgette.

Eltelt az idő. Az az év eltelt. Mikor az év eltöt, még vót egy nap, akkor azt mondja Antikriszt nekije:

- Te fiú!

- Tessék?

- Te tudod, hogy egy év eltelt?

- Tudom. Még van a hónapi napom. Észbe tartom.

- S te, mit mondasz, ma fizesselek ki, vagy pedig hónapi?

- Azt majd beszéljük holnap, hónapi napon, majd számítunk hónapi nap este.

S akkor a másik nap még elment az állataival, még takarított, ott dolgozott, amire tették, s akkor azt mondja este:

- Ma este fizesselek ki, vagy reggel korán, mikor felkelsz, s akkor mehetsz útnak.

A fiú azt mondja:

- Eltöt ez az egész év, ez az éj még teljék el itt. Elalszom itt, s majd elmenek hónap. Hónap regvel kiszámissuk a fizetésemet is. Ez elmarad hónapra.

- Na, jó, - ezt mondja az Antikriszt, s elmejen, s lefeküszik.

Lefeküdtek, s reggel, amikor felkelt, azt mondja:

- No, gyere, te, s számitsalak, fizesselek ki. S mit adjak neked?

Azt mondja a legén:

- Te tudod-e, hogy osztozod nekem, amit én nem tudok?

- Hadd el azt, amit te nem tudsz, - csapott rá az Antikriszt.

- Uram, azt mondtad, hogy azt adod, s írva tetted az Istennél, s aláírtad azt a levelet, hogy azt te megadod.

- Na, te fiú, hát mit nem tudsz te ebbe az életbe? Hogy én neked azt adjam?

Az Isten azt mondta vót a fiúnak;

- Mindenhelyt takaríts, sepregegg, szemetet kihordassz, fát vágssz, mindent, csak három szobába tégedet nem enged bé soha ebbe az évbe. S te, mikor utoljára fizet ki, akkor arról a három szobából kérjed, amit te nem tudsz.

S mikor kérte vót az Antikriszt, azt mondta es a legény:

- Mit tudsz te, mit nem tudok én? No, menjünk mutassam, mit nem tudok.

Mejen es az Antikriszt oda, hogy ő nézze meg, hogy mutassa meg, hogy ő mit nem tud.

Akkor mondja:

- No, uram, mindenütt jártam, s dolgoztam, separtem, mostam, s minden dolgot megcsántam, de ebbe a szobába, s ebbe, s ebbe a háromba nem tudom, mi van. Ha semmi van, semnível menek el, s ha nem , ami van, azt nekem adod.

Azt mondja az Antikriszt:

- Abba nincs semmi, te, nincs mit adjak.

- Ha nincs, lássam meg. Kinyitod az ajtót, s meglátom, nincs semmi, s én menek tovább.

S ha nincs egybe sem semmi, egyből sem veszek semmit sem.

- Jer, te, - azt mondja az Antikriszt - annyi aranyat adok, s mellette adok pénzt, ötözetet annyit, hogy nem tudod egész évben elhordani.

Azt mondta a fiú:

- Nem kell nekem, csak az, ami abban a három szobában van. Ha ninesen semmi, akkor nem veszen semmit, ha pedig van, akkor adja azt oda.

Haragudott Antikriszt, de ugye, s elment nagy mérgesen, s kinyitotta az ajtót. Mikor kinyitotta, ugye, akkor ott vót egy szép léány megkötözve láncba, egy sarokba létéve. Na, azt mondja a legén:

- Nekem akkor ezt adod.

Antikriszt fogadta:

- Azt adom.

Akkor kinyitotta a másik ajtót. Akkor egyebet nem látott, csak egy aranyvesszőt s egy aranyforrást. S azt mondta az Antikrisztnek:

- Amennyi itt van, nekem annyit adsz ide!

- Odaadom, - mondta az Antikriszt.

Mikor a harmadik ajtót kinyitották, akkor abba vót egy nagy fejr szürke ló, s azt mondta:

- Na, ezt nekem adod.

Akkor azt es odaadta a legénnek:

- Legyen a tiéd.
S akkor a ló azt mondta a legénnek:
- No, akkor gyere, s menjünk.
Mikor kiértek onnat, bémentek abba a szobába, ahol vót az aranyforrás és vessző. S azt mondta a ló:
- Vedd el azt a vesszőt, csapd meg azt az aranyforrást, hogy vihessük velünk.
Ő mikor megcsapta ez aranyforrást, abból csinálódott egy aranyalma. Ő felvette, kezibe vette, s mentek az első szobába. Mikor bémentek oda, akkor azt mondta:
- Csapd meg ezt a liánt a vesszővel, az aranyvesszővel.
Mikor megcsapta, akkor kinyitlak a láncok, ugye, s ő kiengedte akkor, kiszabadult. S mikor kiszabadult ő onnat, felállt akkor, s elmégyen, s megcsókolta. S akkor mondta:
- Te a zenyém vagy, s én a tiéd vagyok, s mehetünk.
Akkor a ló azt mondta nekik:
- Üljetek fel a hátamra.
Mikor felültek reája, akkor azt mondta a ló nekik:
- Hogy menjek: mint a gondolat, mint az eső, s mint a havazó?
- Menj úgy, mint a legjobb, mert ez az én férjem. Nehogy elessék, mert ő nem szokott lóháton járni.
S akkor a ló elindult, s olyan lassan ment, hogy csak ne essék le a hátáról. Mentek, mentek, mentek az úton. Jó messzire elértek, s akkor azt mondta a leány:
- Úgy megéheztem, olyan éhes vagyok.
- Én es éhes vagyok - mondta a fiú es, s én es ennék.
Akkor azt mondta a ló nekik:
- Szálljatok le a hátamról!
Leszálltak, s azt mondta:
- Csapd meg aval a vesszővel az aranyalmát. S akkor a legén kivette a zsebiből az aranyalmát, s letette a före. Megcsapta, s akkor az válott egy nagy épületté. S abba az épületbe vót egy ház, s abba ők bemenének. Ott minden vót: éleség, ötözet, s mi kellett egy ilyen nagy épületbe. Mindent, mindent adott az Isten nekik oda.
Ők ott ettek, megnyugodtak, s akkor a ló azt mondja:
- Ti itt maradtok.
S azt mondja a fiú:
- Menjünk még tovább, ne maradjunk el ilyen messzére.
Akkor azt mondta a ló:
- Csapd meg ezt az épületet az aranyvesszővel.
S mikor megcsapta, akkor abból egy aranyalma lett, s zsebibe tette, s mentek tovább. Még elmentek, addig mentek elé, amíg még éhesek lettek. Mikor elértek oda, azt mondták:
- Éhesek vagyunk, ennőnk valamit.
S azt mondta a ló:
- Szálljatok le, s csapjátok meg az aranyalmát megint aval a vesszővel, s akkor itt maradhattok.
Leszálltak, megcsapták az aranyvesszővel az aranyalmát, s abból válott egy jó nagy épület oda. S ott minden vót, minden. Az es, amit egyenek, amivel felötözzenek, minden, minden, ami az életbe kell. Ők ott maradtak, s a ló elment. Azt mondta nekik:
- Mikor szükségetek van, akkor csak rikójsatok, mert én jelen vagyok.
Akkor ők ott maradtak, s ott éltek, mennyi évet ők ott éltek. A fiú egyszer megkivánta, ugye, hogy édesanyját meglássa. Azt mondja a feleségének:

- Úgy elmennék, hogy meglátogassam az édesanyámat. Ha reagondolok, hogy milyen sovány szegény asszony, beteg asszony, akkor szeretném meglátogatni, s úgy szeretném elhozni ide.

A felesége azt mondja neki:

- Jaj, ked el ne menjen oda.

- Pedig tőlünk nélkül el nem tud jöni.

Elmentek, s mikor odaértek a cigánnohöz, az édesanyjához, akkor megkapták. Beteg vót, ugye, tehetetlen vót, mert nem vót mit egyék.

S ott azt mondta a leány:

- Nem menünk sehova, mü itt maradunk édesanyámnál, s mi itt eltötsük az időt.

De híre ment, hogy valaki odament a cigánnohöz, s meggondolták, hogy igaz biztos, hogy az ő fia lehet. S akkor ő csant egy olyan mulatságos gyűlést. Esszehívta minden országból a népet. De azt mondta neki a felesége:

- Nehogy kibeszéld te, hogy ki voltál!

Mikor odaértek a népek, úgy fogadták, mint egy ismeretlen idegenyt. S mikor bémentek az asztalhoz, s ételt tetettek, ettek-ittak, ott beszélgettek, s mulattak. Ő akkor elkezdett dicsekedni: hogy vót ő. S mire nem végezte a dicsekvést, neki fejit vették.

És a királyleán akkor elment. Akarták őt sokan feleségül venni, de ő senki után nem ment. Azt mondta, hogy azzal kellett vóna maradjon, aki őt kiszabadította. Elment ő, eltávozott tőlük. Nem tudta senki, hogy hova ment. S ő visszament ahhoz az épülethez, ahonnan odajöttek vót. S ha nem hótak meg, a mái napig is élnek. De csak ők tudják.

1988. szeptember 5.

218. A KÉT TESTVÉR

Egyszer vót két testvér. Azok megházasodtak. Az egyik es, s a másik es. Az egyik olyan gazdag lett, hogy sok-sok gazdaságot gyűjtött. Sok vagyonya lett, vót mindene. A másik pedig olyan szegény vót, hogy alig tudott, hogy mit egyék. S nem es vót, hogy mit egyék.

Akkor ez a gazdag azt mondta nekik:

- Dolgozzál nálam, és én neked minden napra adok eleséget a családnak es.

- Jó - mondta a szegén.

Ment egy nap, ment két nap, ment három nap, ment egy évig, ment kettőig, ment háromig. Dolgozott mindig, dolgozott nekik, de nekik csak annyit fizetett, mit meettek. S annyi év által nem vót mit szerezzen, mert otthon még szegényebb lett. Csakis annyit adtak, amennyit meettek.

Egyszer sok esztendő után nekik vót egy tehenik. Azt mondja a felesége:

- Ó, ó, te ember! Te mensz a testvérednek dolgozni. Dolgozol minden nap. Őt gazdagitod, ugye. Te szegényedél napról napra, mind visszább vagy. Mit tudjunk evégre csánni? Azt kérdi az ember es:

- Mit tudjunk mik csánni?

- Nekifogunk, s regvelre jó korán felkelünk, s a tehenet viszed a városba, s ott eladod. Hazajössz, s a tehen árát elosszuk kettőbe. Felit odaadom neked, hogy elmenj dolgozni, hogy dolgot keress magadnak, hogy legyen, miből éljél, míg dolgot keresel. S fele az árának itthon marad, s élek én itthon belőle.

Felkelt reggel az ember. Megfogta a kötélit a tehennek, s vitte a városba a vásárra. Ott odaadta a tehenet száz lejért. Azt a zsebibe tette, s visszatért haza.

Akkor úgy vót, hogy ha megfogtak valakit lopáson, akkor vitték akasztani. De ha valaki olyant kapott, ki megsajnálta, s őt kiváltotta, akkor kellett egy évig annál dolgozni.

Mikor ez ember jövőgetett haza, lássa, hogy egy csokor ember mejen, s a csendérek vittek egy tolvajt akasztani. De ő megsajnálta.

- Jaj, szerelmes Istenem, szegény embert viszik akasztani. Há mi lenne, ha én megmen-
teném az akasztófától?

Odament hozzájuk, s azt mondta:

- Há, hova viszik ezt az embert?

- Akasztani.

- Ne akasztátok fel, met én kifizetem.

- Kifizeted?

- Ki hát.

Ki es vette a száz lejt, s odaadta a tolvajért, s akkor a tolvajt kiszabadították. Ment az es az emberral haza. Mikor hazaértek, s mig mentek, ő mind törte az eszit, hogy immán mit mondjon. Ő a száz lejt odaadta a tolvajért. Azt es mondta annak:

- Te, ne jöjj bé egyszerre vélem, még maradj künn a kapuban, s állj meg, met én behív-
lak tégedet.

A tolvaj megállott ott a kapunál, s várta, hogy mikor hívja bé. Az ember, mikor ment bé, találkozott a színben az asszonyával. Ment e szitával, hogy kapjon egy szita lisztet, hogy akkor este legyen mit egyenek. Azt mondja az ember:

- Hova mész, asszony?

- Mejek valami lisztet kapni.

Mikor az asszony elment a lisztért, ő behívta a tolvajt. Hazajő az asszony es a lisztvel, főz puliszkát, puji, ételt esánt. Odaültek az asztalhoz enni. Az asszony csak egyet sóhajt-
zott. Búsulta, hogy mit esznek reggel. Mit veszen reggel elé. Este esántak ágyat a tolvajnak es, s lefektették. Akkor a tolvaj gondolta magában:

- Jó. Tik engem lefektettetek, előttem nem beszéltek, de én nem aluszom el, meghall-
gatom, mit beszéltek tük.

Ők mikor lefeküdtek, az asszony kérdi az embert:

- No, elvitted a tehenet, eladád?

- Eladtam.

- S mennyit adtak?

- Tudod, az árik száz lej. Egy baromnak, tehennek száz lej.

- Immán annak a felit te elveszed, felével mész e dologra, s fele pedig lessz itthon ne-
kem, s élünk, valahogy megélünk. De azt mondja az ember:

- Jó. Hej-hej-hej...

De sóhajt még.

- Mi van, mit búsulsz? - kérdezte az asszony.

- Én... nagy dolog történt velem, aval a tehennek az árával.

- Há mi a baj?

- Te tudod-e, az a baj történt, hogy én, ugye elmentem reggel. Nem ettem semmit, s el-
mentem a piacra, s eladtam a tehenet száz lejért. Jöttem hazafelé étlen-szomjan. Ihatnám
vót, s éhes vótam. Gondolám, hogy egy cseppet kell igyam. Elértem egy patakot. Ott leha-
joltam, s mikor lehajoltam, hogy vizet igyam, a zsebemből kiesett a száz lej, s e patak elvit-

te. Eleget szökdöstem utána, s kerestem, hol van. Addig ültem ott, míg elszédültem, s nem tudtam ott többet maradni. - Ó, Istenem, Istenem! - mondta az asszony.

- Miből tudunk megenni, mikor az sines meg. Sem tehen, sem pénz!

De hallotta e tolvaj, hogy mit mond ez asszony.

- Hadd el, met lesz mit egyetek.

Gondolta e tolvaj. S kiment az ajtón, s megmutatta a testvérít, ki vagyonos vót, hogy hol lakik. A tolvaj vette magát s ment ahhoz. Onnat hordott akkor málélisztet, hozott túró, hozott zsirt, hozott húst. Sokmindent. Elhordta haza, s lerakta benn a másik tiszta házban. S akkor lefeküdt szépen.

Felkelt az ember. Ő es búsult immán, de gondolta, valahogy még megélnék. Veszi, s menen ki. Mikor kiment, benéz e nagy házba:

- Ej, csak nézz oda, mit adott az Isten! De honnét adta, hogy hordta ő oda? Hogy vitte oda a sok kótséget az Isten?

Menen vissza:

- Kelj fel, asszony. Annyi lisztet adott az Isten nekünk, ételt, s mindent. Van túró, zsir minden, ami kell neked. Van szalona, háj,... Kelj fel, s készítsünk ételt, együnk, s felkótsük e szegén embert es. Ő es egyék. Tudjad, az Isten kirendelte nekünk immán.

- Menj el, met te hazudsz.

- Nem hazudok, asszony.

Fel es kelt az asszonya, s elment, s elrakta a lisztet, a szalonnát. Teték az üstöt, hogy főzzenek puliszkát, pujt. Csántak ételt, met most vót miből.

Másik éjjel még hordott a tolvaj, de csak örökké onnét hordott. Elhozott mindent. A kiscike putyinkák zsirval vótak teli s túróval. Mind elhozta. Vót immán nekik sok, sok, sok.

Azt mondja e vagyonosnak az asszonya ez urának:

- Te, nem veszed észre számát, hogy az ecséd meg kezd gazdagodni, s mi szegényedünk? De mi van velünk, hogy nines nekünk, mint vót?

Azt mondja ez ember:

- Nem tudom, látom én es, de az Isten még meg kell segítsen.

- Meg, meg, de látod, az ecséd meg kezdett gazdagodni.

- Igen, met most ketten dolgoznak, s azét gazdagodik.

De azt mondja ez ember:

- Tudod-e, mit gondolok itt magamba? Hájgyé, édes mámádot tegyük bé egy ládába, s mondjuk, primilje bé oda e házába. Megmondjuk, hogy e tótésen es jó, csak míg meszelünk, ne lopja el senki. S ott mámádnak meg kell mutatkozzék, hogy ők miből gazdagodnak meg, s mit csánnak, miből élnek?

S az asszony megkérde a mámáját:

- Mámi, kend akarja-e hogy odamenjen, hogy meghallgatózzék?

- Há igen.

Akkor vették a ládát, kitakarították, s csántak galuskát, s belétették e ládába, hogy legyen mit egyen. Lezárták e ládát, s megfógták a két végit, s odavitték e testvérihez. S ott azt mondta:

- Ecsém, tudod-e, mit gondoltunk: akarunk meszelni, s ha te akarnád elfogadni ezt a ládát, met innapló ruháink vannak benne, s letennők ide a tótésre hezzád, hogy nehogy eső jőjjön, s megverje, vaj pedig valaki ellopja. Itt hagynók nálad, míg meszelünk otthon.

- Jaj, hozzátok bé e házba. Mit teszod le künn. Ott az eső megveri, megpallja, vaj valaki elrontsa. Hozzátok bé.

Bevitték e nagy házba, oda a tiszta házba, s akkor azt mondta:

- Na, jól van.

De a tolvaj ezt gondolja: hazamennek, s ez itt ül egy hétig. Megnézem én, mi van benne, s ebből kivesszek én egyet, nem hagyom én azt nektek. Mikor felnyitotta e ládát, há az öregasszony benne.

- Ej, ez három éjen hallgatta, hogy miket beszélünk itt, mit csántunk. De te nem mondd meg a lányodnak otthon, met a fejedet veszem!

S jól megszorította e nyakát, megölte ez öregasszonyt. S akkor e villába tett egy tötött káposztát, s akkor odatette e kezit, hogy harapja e tötött káposztát e villával. S így e keze e szájánál, hogy eszik, s úgy megfűlladt.

Ezek egy pár nap múlva mennek oda.

- Hej, ecsém, visszük haza e ládánkot.

- Azét még elhagyhassátok.

- Nem hagyjuk, met végeztünk e dologval, s immán ez odájába bétesszük. Ott jó helye van.

- No jó. Vigyétek akkor.

Vitték s fogták e ládának a két végit, s emelik haza. Mikor viszik e mámit haza, ez úton, ez asszonynak nem vót türelme, hogy hazaérjenek, s kérdi e mamiáját:

- Mámi, mámi! Mit hallott, mit beszéltek?

De az ember azt mondta a láda másik feliben:

- Fogd bé a szádat, asszony! Há a maminak több esze van, met hát ő ez úton nem rikójtazza ki, nehogy valaki más meghallja, mit mond.

Mikor e kapuhoz elértek, ott mán rikójtotta:

- Mámi, mámi, mit hallott, mondja csak?

Béemelik a házba e ládát, s mikor kinyitották e ládát, no meg van halva a bába. Nincs mán többet nekik mámi.

- Jaj, hogy tudott meghalni?

- Mondtam vót neked, ne tegyük bé a jó meleg tötöttkáposztát, met megfűllad. Látod-e, ő ett, s a villával vette a tötöttkáposztát, s éppen ett, s akkor megfűlladott - mondta az ember.

- Jaj, nem hittem én, de hogy megeselekedtük, rosszat csántunk. Mit csináljunk?

- Készítsük, s tessük el.

Elmentek s megmondták e testvéreinek, hogy menjenek, met meghót a mamiájik. Oda gyűltek a szomszédok, s odamentek mind, készítik a temetést. Azt a tolvajt elhitták gödör-vájni. Azt mondja, hogy ne híjjanak senkit, met ő kivájja egyedül, s ő bétészi egyedül a hótát, ő mindent megcsán.

Elmentek s elhíjják a papot. A pap menen, viszi temetni. Énekel es a pap, imádkozik. Ők csántak ételt: káposztát, ciberét.

Elment a pap, s elvitték e hótát, bévitték e temetőbe, s eltemették. Onnét hazamennek s immán tort csántak. Odament a nép. Ettek-ittak. Nagyon böjtös étel vót. De a tolvaj gondolja magában:

- Hadd el, csántok tük jobbat es, ne féljetekek semmit.

Elment, kiment a temetőbe, s akkor éjjel kivájta, kivette a koporsójából az öregasszonyt. Hazavítte, bévitte e kemrába. Ő minden zsiros putyinkákat s túró, szalonnát, mindent elhordott onnét. Utoljára meghagyott egy zsiros putyinkát, s akkor feltúrte jól e bába ujjait, egy kanalat adott e kezibe, s leültette egy székre, s e kezit bénýújtotta e putyinkába, hogy ő merít zsírt onnét.

Azt mondja e gazdag ember:

- Ezeken a napokon, míg mámi meg vót halva, addig ettük ezt a böjtös ételt, há készít-sünk valami jó ételt es. Rántásval, zsírval, szalonnával, húsval. Hogy együnk valami jót.

S azt mondja ez asszony:

- Jó, csánjunk.

S csántak egy nagy jó tüzet puliszkának ez üstben. Bénene kamarába az asszony, hogy hozzon zsírt, szalonnát, hogy csánjanak jó ételt. Mikor kinyitotta ez ajtót, s menyen bé, né ott e mámikája, leülve e székre, s meri e zsírt. Visszafutamodik.

- Jaj, ember!

- Mi van?

- Gyere csak, mámám visszajött ez éjjel!

- Há, hogy? Hol van, te?

- Ott e kamarában, meri ki e zsírt. Elhordta mind e putyinkából e zsírt. Csak még ennyi maradt. Ez es félig van merítve, s a túró es, szalonna es. Mind elhordta. Né, mámi, ott meríti e zsírt most es.

Mennek oda, s azt mondja ez ember:

- Mámi, mámi, há mi kell kendnek, hogy elhordta minden ételünköt? Hát mit eszünk, mikor miünköt étlen hagyott?

A bába nem szólott semmit. Az öregasszony mit beszéljen? Ő nem tudott szólni. Elveszik onnét, s még elvitték, s még teszik, s még egyszer eltemetik.

- Ládd-e, mámi hazajött. Vaj nem szerette e temetést, met nem tudott e pap imádkozni, s azét jött haza mámi. Elhijjuk az öregebb papot, mert az öregebbik többet tud. S arra nem jó haza.

De éppen úgy csánták. Elment ez ember, beszélt ez öregebb papval, hogy menjen, s imádkozzon.

Odament e pap, s imádkozott. Még reakészítettek. Még csántak valami böjtös ételt. Még gyűlnek essze e torra. Menek sokan. Odament e pap es. Hazajött e tolvaj es, s nézi, hát megint böjtös étel van. Azt mondja:

- Hagyjátok el, met készítetek tük es jó zsíros ételt!

Mikor elment az egész nép, ő ment e temetőbe, még kivájta az édesanyját, azt az öregot, s hazavitte. Elvagdalta e disznyókat es az éjjel. Egy disznyóra reatérgette az öregasz-szonyt. Egy kést bétett e szűvibe e disznyónak, hogy ő, a bába vágta lenne el.

Azt mondta ez ember regvel:

- Jaj, te asszony, még e disznyók es tudják, hogy mi milyen fáradtak vagyunk evel a temetésvel, még azok es nem sírnak.

Azt mondja ez asszony:

- Jaj, milyen fáradtak azok es.

Felkelt ez asszony es, menen ki, s majd hátraesett megint.

- Hájgyi, ember, há mámi ez disznyókat ez éjjel levágta, hogy hordta lenne el! Reá van térgyelve! Jaj Istenem, mind elszegényített. Há, inmán mit tudjunk csáni véle?

- Mit csánunk? El kell még egyszer temessük. Ezek a papok nem tudnak imádkozni. De van messze egy igen jó öreg pap, s elmenek, s e papot elhívom. Hátha annak ez imádsága használ. S akkor lehet, nem jó vissza többet.

Mennek, elviszi. Még felkészítik még böjtös ételvel. De a tolvaj még mondja:

- Készítsd csak e böjtös ételt, meglátod te, mire jössz ki!

Elkészítették, eltemették. Elhitták azt az öreg papot. De ez öreg pap azt mondja:

- Jaj, te, hívsz ingemet, hogy menjek temetésre hezzád. Ilyen öregem nem győzőm.

- Jöjjön el valahogy, páter. El is jött e pap, odamenen hezzik, imádkozik. Elviszik e hótat, s eltemetik. Mikor eltemetik, még hazajöttek oda. A tolvaj es odajött.

Ó, hadd el, te, met megint böjtös ételt csántál! Hadd el, met megrendezlek esmét!

Eltöt ez asztaltevés, ez öreg papnak odaadják e lovat, üljön fel rivája, s menegessen haza. Elindult. Vót annak a lónak egy jó nagy csitkója. A ló öreg vót. A tolvaj hazament, s majd esment eljött, s kinyitotta e kaput, s elesapta e csitkót az anyja után, hogy fusson. Az a csitkó, mikor kifutott e kapun, utána ment. Mikor megközelítette ez anyját, nyerített egyet, mint egy bika. A pap visszánézett, s meglátta, hogy a csitkó fut utána.

De a tolvaj azelőtt mán kiment vót a temetőbe, s béhozta ez öregasszonyt, s felkötö a csitkó hátára, s úgy esapta ki. A csitkó futott, futott e ló után, s mikor e pap visszánézett s meglátta, hogy az öregasszony fut a csitkón e ló után, leszökött, s azt mondta, hogy nem bír menni. Há elfutott a pap egyfelé, de a ló visszatért e csitkóval. Hátára fel vót kötve ez öregasszony. Ő jövégetett olyan nyergesen. Hazamentek. A kapu nyitva vót, s bémentek ez urdvarra. A csitkó egész éjjel sétikált. Az öregasszony e hátán reggelig.

Reggel felkelt ez asszony.

- Kelj fel, ember, met kivilágosodott.

Mikor felkelt, az asszony kinézett ez ablakon:

- Jaj, ember, még hazajött!

- Hol az Istenbe van!?

- Né ott künn, felült e csitkó hátára. S az visszahozta a paptól.

- No, látod-e, megsajnálta, hogy e lovat odaadtad e papnak.

Mentek, s leveszik.

- Mámi, mámi, mámi, mámi! Hát mét hozta vissza e lovat? Mi odaadtuk vót e papnak, imádkozott érte.

Az öregasszon nem beszélt. Bévittek, benn letettek, s odahívták e tolvajt, s e szomszédokot, hogy mit tudjanak csánni? Háromszor eltemették, s még visszajött. Mit tudjanak csánni?

De a tolvaj ezt mondja:

- Ha megkérdeztek vóna engem, én megneveztem lenne, hogy mit tudjatok csánni, s nem lett lenne ennyi károtok.

- Hát mit tudjunk csánni?

- Én sokat jártam ez országban, sokat láttam, sokat tudok, s én ha megfizetitek jól, jól, akkor én megtanyitlak, hogy mit csánjatok. Hogy ne jöjjön haza édesanyátok, ez öregasszony.

- Jaj, tolvaj, tanyíts meg!

- Ha adtok nekem egy nagy szekér búzát, négy ökröt, négy ökör után valót, hogy ezeket hazavigyem, s egy pár lovat. Ahhoz levágjatok egy ökröt, s tort készítesek belőle, jó húsos ételvel. Akkor nézzétek meg, hogy anyátok többet nem jó haza. Én jártam sokfelé, s tudom, hogy való lesz.

Levágtak egy ökröt, adtak egy ökröt nekie, egy nagyszekér búzát. S ő elvitt mindent. Hazavitte e lovakot, a szekért teli pujuval, úgy s szemvel, s akkor ő hazavit mindent.

Csántak egy tort, ugye, húsos ételből mind, s eltemette az édesanyjikat, s az többet soha se jött haza. S ezek elszegényedtek, s ezek meggazdagodtak jól, mert ő odahordott immá mindent. Vót mindenik, s ha meg nem hótak, most es jól élnek. A mások szegényül élnek most es. Itt a vége.

1988. június 15.

SZOLGÁNAK INDULT LEÁNYOK

Egyszer vót egy özvegyember. A felesége, az előbbszőr asszonya meghalt, s maradt egy leánya az édesanyjától. Az özvegyembervel lakott. Ott ketten öreglettek, s akkor az özvegyember mit gondolt magában, elhatározta, hogy meg kell ő házasodjék.

Vót egy özvegyasszony, s annak es vót egy leánya. S akkor ő elment, s elvette azt az özvegyasszonyt, hogy ő legyen együtt. S akkor, mikor ő megházasodott, ez ember szerette ez asszonynak e leányát. Nem haragudott reája, nem parancsolt nekic. No, úgy szerette mint az ő gyermekit. Az öregasszony is egy darabig gondolta, hogy szeresse ez embernek is a leányát, de az embernek a leánya dolgos vót. Úgy dolgozott, hogy mindent megfogadott. Sérényen dolgozott. Az asszonynak e leánya olyan restes vót, hogy regvel nem kelt fel az ágyból, még enni es oda nem vitt az anyja. Azt mondta:

- Nem kelsz-e fel, leányom?

Kilencórákor vagy tízkor vitt az ágyába az asszony enni, s mondta:

- Egyél, leányom, s nyugodjál.

S nem dolgozott egyáltalán. Egy jó nagy restes vót. De az ember egyformán nézte az egyik leánt es, a másikat es. Ennek az embernek a leányának vót egy szép szeretője. Egy legén szereteje vót. Egy jó gazdaember gyermeke vót, s azt mondta, veszi el feleségül. De a bába, az anyjik úgy haragudott azért. Csúfokodott a leányval, a bacsóéval. Mondta, hogy az ilyen, s úgy nevezgette rossz beszédével. De az övét dicsérte, de az övére nem nézett senki sem, mert olyan restes vót, hogy még enni is az ágyba kellett vigyenek. Biztos, hogy nem kellett senkinek se egy olyan restes asszony.

Akkor az asszony szidni fogta csak az öregembernek a leányát:

- A te leányod így, s a te leányod úgy!

Az öregember egyszer jóllakott a sok rossz beszédvel, s azt mondja a leányának:

- Leányom, vedd el magadat, s menj el dologra. Menj, keresd a kenyeret valahol, hogy egyszer dugjam bé fileimet evvel a sok rossz beszédvel, mert cróst jól laktam. Mert jó, hogy elmenjek a háztól én es. Addig csúfokodott veled.

- Elmenek, s keresek én valahol dolgot, s akkor dolgozom, s akkor én ott ruházatot veszek magamnak, s minden meglesz, mindent kapok én, ami kell.

S akkor felkészült, egy tarisnyát készített nekije, s elment, hogy dolgot keressen. Ment az úton, ment, ment, ment addig, amíg odaért egy almafához. Az az almafa azt kérdi őt:

- Hova mész, te jó leány?

Azt mondja:

- Menek dolog keresni.

- Nem hagynál egy annyi időt megállni, hogy az asszú ágától ingemet takaríts meg, s minden gyenge ágaimtól, met egyszer én neked megfizetem.

- Jaj, én megcsánom - azt mondja.

Meg es állott, letette a tarisnyáját és lement és az almafát az asszú ágaktól, mindentől megtakarította. Az almafa megköszönte, s ő elment tovább.

Még menen az úton, menen, menen, s elért egy körtefát. A körtefa es csak úgy kérdezi:

- Merre mész, te jó leány? Hova mész, te jó leány?

- Menek dolog keresni - azt mondja.

- Ha nem késődnél az időddel - azt mondja -, állj meg egy ideig, s takaríts meg az asszú ágaktól. Valamikor én neked fizetek, jót teszek.

- Jaj, én megtakarítlak.
Meg es állott, s nekilátott, s megtakarította ez asszú ágaktól, megkapálta e tövinél, s ment tovább. A körtefa megköszönte, s ő ment tovább.
Menen elől, menen, s odaért egy kemencéhez. Az a kemence azt mondja:
- Hova mész, te jó leány?
- Elindultam dolog keresni.
- Nem állnál meg egy akkora időt, hogy ingemet takaríts ki, s egy kicsit sikálj meg.
Azt mondja a leán:
- Dehogyan nem.
Megállott, kiséperi a hamut belőle. Kitakarította szépen, kipucolta. Fődet vitt oda, meggyúrta, s ő megsikálta kívül-belül. Szép tisztára tette, s a kemence megköszönte.
- Hadd el - azt mondja -, mert én tégedet én es megszolgáljak valamivel.
Jó. Menen a leány, menen, menen, menen, menen, s elért egy forráshoz. Azt mondja e forrás neki:
- Hová mész, te jó leány?
- Menek dolog keresni.
- Hát te - azt mondja -, nekem a forrásomat kitakarítanád-e? Látod, úgy elmülösödött, s úgy mocskosodott. Olyan sok piszok van benne. Hányd ki. Ha akarsz, takaríts ki tisztára. Valamikor én neked es jó hűves vizet adok.
- Jó. Veszi, s kivájja onnat azt a mülös sárt. Kihánta, kitakarította szépen, kimosta e forrást. Szép tisztára tette, s akkor ment tovább.
E forrás megköszönte, s ő ment, ment, ment, ment, s elért egy kicsi kutyecskát. Az a kutyecska azt kérde:
- Hová mész, te jó leány?
- Menek dolog keresni.
- Nem mosnál-e ingemet meg vaj egy kicsit és fésülj meg, mert olyan elpiszkosodtam.
- Jaj, én meg.
S azt is megmosta, megfésülte szépen tisztára. A kutyecska lefeküdt, s ő elment elé.
Ment, ment, ment, s egy nagy hosszú útra még elment, s akkor elért egy kicsi házecska. Immár gondolta, hogy beszél, bérkojt oda, hogy lássuk, oda nem kell-e vajegy dolgos? Mikor rikojtsa a kapuba, hát kijött egy öregasszony, s azt mondja:
- Mi van, te - azt mondja.
- Mondanék én, megkérdezném én valamiről.
- Te, hogyha jó lélek vagy, jöjj bé, s ha nem, kiindulj, mert van egy vasfogú kutyecskám, s esszerág tégedet.
- Én jó vagyok, s bémehetek akkor.
- No, menjél be.
Mikor bément, mondta:
- Tudja-e, hogy én dologt keresek, s úgy akarok szolgálta állni?
- No - aszondja -, akkor állj meg nálam egy esztendeig, s szolgálj.
- De mit kell dolgozni? Én meg tudok csánni minden dologt.
- No, ha meg tudsz csánni minden dologt, akkor maradsz itt. Bár egy esztendeig. S akkor nekem nem kell egyebet dolgozni - azt mondja -, csak lesepred a házamat, az ágyakat kirázod, ételt készítel, hogy együnk, s vannak valami állatjaim, hordozzad őket legeltetni a mezőre. Van egy téjtó az erdő közepén, mibe elhagyod ott. Azokat ott nem kell őrzöd -, azt mondja -, mert ők abba a téjtóba bémennek, abban ők ferednek, abban ők játszadoznak, s

még kimennek a melegre. Játszadoznak, sittedődnek, elmennek még valami gyepet esznek, mit kapnak, ők. S te ezeket kell dolgozzál.

- Jaj, én ezeket megcsánom, mindent - azt mondja a leány.

- Mikor én elmenyek hazulról, azt mondja az öregasszony, elmenek a templomba, míg én hazajövök, te ezeket meg kell csináljad.

- Mindent megcsinálok én.

Igazán elment ő, s minden dolgot felfogadott. Nem maradt semmi dolog nélkül úgy, hogy ne legyen megcsánva. S az állatjait kicsapta, s elvitte a mezőre, s elvitte oda a téjtóhoz. Ott azok feredtek, ott ettek, ott játszadoztak, ott aludtak, s vitte haza délkor. S mikor délután akkor megnyugodtak egy kicsit, akkor még indította, hogy menjenek. S még ettek. Estére ment haza, s akkor még ételt csánt. S ettek. Szolgált egy esztendeig.

Mikor az esztendő bétót, akkor este kérdezte az öregasszony:

- Te, tudod-e, hogy ez esztendő bétót immán. Még maradsz-e te tovább?

Azt mondta a leány:

- Még maradnék, de erőst megdoréltam, hogy hazamenjek, s édesapámat meglássam.

- Hát most este elmenesz-e? Há immán késő van.

- Hónap reggel elmenek.

Reggel, mikor felkeltek, akkor megebédeltette az öregasszony a leányt, s akkor azt mondta:

- Én tégedet mivel fizesselek ki?

- Mivel akar. Mije van magának.

- Te menj fel a hiúba, s vannak sok ládák ott, s válogass ki egy ládát, milyent szeretsz. S melyiket szereted, vedd el, s azt vidd el, s én aval tudlak csak kifizetni. Ami van benne, megkapod. De nem nézed meg, míg haza nem mész.

Jó. Felment a hiúba. Ott vótak több ládák lerakva. De ő nézett kereken. Megnézi az egészet. Nézi, nézi ezt, nézi azt, s de mit gondol ömagában. Vótak nagyok, nagy ládák. Azt mondja:

- Nem veszek én nagy ládát, veszek én egy kicsit, mert jobban el tudom vinni, s nem tudom, hogy mi lesz benne, de lehet jobban megkapom.

Elévelt egy kicsike ládát, s lehozta a hiúból, s mutissa az öregasszonynak.

- Én ezt vettem le.

- No, te jó leány, ha elvetted azt a kicsikét, azt viszed. Aval lész kifizetve, egyebet nem tudok adni.

A leány megköszönte, s útnak indult. S az öregasszony elbócsúzott tőle. Menegetett hazafelé, viszi azt a ládecskát ugye. Messze vót, addig ment az úton. Ment, ment, ment, ment, odaért a kicsi kutyecskához. Azt mondja a kicsi kutyecska:

- Ül le, te kisleány, pihenj meg itt egy keveset.

Leült egy keveset oda, s megnyugodott a kutyecska mellett.

Azt mondja a kutya:

- Én kaptam egy pár arany csereselt, odaadom neked.

Elvitte a leány.

- Ez arra van, hogy ingem megmostál vót s megfésültél, s én evel kifizetlek.

Megköszönte a leány, s ment tovább. Menen, menen, menen, s elére a kemencéhez. Mikor a kemencéhez odaért, abban a kemencében olyan kalácsot síttek, amit ő még nem es látott vót soha. Azt mondja a kemence:

- Jaj, te kicsi leányecska, állj meg, né csak milyen kalácsot sütünk, adjak én neked, hogy egyél, mert meg vagy ehezve.

Megállott e leány ott, még megsültek azok a kenyerek e kemencében, s egyet kivettek, odaadták, hogy megegye. Még hármat adtak az útjára. Belétették egy táskába s vigye haza ezt a hármat, ha még éhes lesz az úton, s akkor még eheth belőle. Jaj, megköszönte a leány úgy, hogy megesókolta a kemencének e szádát, s azt mondta:

- Jaj, én Istenem, milyen jót tett e kemence, hogy én ilyen éhes vótam, s nekem ilyen jó kenyeret adott.

Na, ment tovább a kenyérvel. Hogy ett kenyeret, szomjas vót immán.

- Jaj, Istenem, ninesen egy csepp vizet honnét én igyak.

Menen, menen, s odaért e forráshoz. S az a forrás azt mondja nekie:

- Te jó leány, olyan szomjas vagy ez étel után, gyere, hogy adjak vizet, hogy igyál.

Neki e forrás mélyen vót bé, de mikor e leán odament, hogy vizet merítsen, akkor e forrás felemelkedett, s vót egy évegféle, s azt es megmerítette. Ivott egyet jót, s akkor megmerítette az éveget teli, s ment a vizvel. Azt mondja e forrás:

- Vigyed ezt a vizet, hogy ez úton még ha szomjas lesz, akkor iszol belőle.

Megköszönte e leán, s tovább ment. Menen, menen, s eléri a körtefát. Mikor e körtefa meglátta, hogy menen ő, akkor a körtefák milyen fenn vótak, azok mind lehajoltak, hogy ő érje fel, hogy körtét szedjen.

- Te leányka, megtakarítottál volt-e az asszú ágtól, én es jobb körtét tudtam termelni, jöjj el, s egyél rólam. Szedj, hogy vigy haza es.

S akkor odament e leán, s szedett körtét. Ett jól róla, szedett amennyit ő akart. Megköszönte, s ment tovább, ment haza vele.

Menen haza, menen. Mikor odaért az almafához, az almafa es meglátta, hogy ő közeledik. Annak es ágai mind lehajoltak, hogy ő tudjon almát szedni.

- Te kicsi leán - azt mondja az almafa -, nem kell e szájadat megvizítsd vajegy almácskával? Háj ide, szedj az almáról, s vigy haza es, egyél, amennyi neked kell.

Odament, szedett almát, ett belőle, s megköszönte, s ment az úton tovább. Menen, menen, menen ez úton. Nehezen ment, ugye nekije vót es az a ládecska, amivel esztendőre ki vót fizetve. Még vótak azok az almák, kenyér, víz, miket adtak neki. Menen s hazaér a kapuhoz.

Mikor hazaért e kapuhoz, a kaput kinyitotta, s bément e kapun, s akkor azt mondta az édesapjának:

- Apám, nem tudom, mit hoztam, tudom, kevésséget hoztam. Egy éveg vizet, egy kenyeret, egy almát, egy körtét hoztak, de kifizettek, met valahol szolgáltam én egy öregasszony-nál ebbe az esztendőbe, de nem tudom, mit hoztam. Egy ládát ideadott. Azt mondta, vegyek el egy ládát a hiúból, s én amilyent akarok, olyant vettem el. De én nem örültem e nagynak, s én elvittem egy kúsdeg ládát, s elhoztam azt. Abban ami lesz, aval én megeleégsem.

- Jó, menjen, hozzon ki, apám, egy-egy pokrócot, valamit, hogy terítsük le, hogy ürítsük ki a ládából, hogy nézzük meg, mi van benne.

Há, kíváncsi vót az öregasszony es , meglátta, de még a leánya, ez a restes es. Odamennek ők es, s na, nézik meg. Odamennek ők es, leülnek oda a lepedőre. E leán kikócsolja e ládát, kiürítette. Onnat kiürítette e lepedőre. Hát mit látta, szép aranygyűrű, fülbevalók, aranyak, szép dolgok, de ugye, nagy-nagy ötözet benne, de mind aranyosak vótak. Nagyon szép finom dolgokat hozott vót annyi pénzre. Ha pénzt adott vóna, nem fizettek volna annyit, amennyivel azt el tudta lenne adni. De az öregasszony ezt mondta:

- Há csak ennyiért tudtál szolgálni egy esztendőre? Hadd el, elmenen az én leányom es, hoz ő még többet es, nem úgy, mint te, restelted dolgozni. Ugye, leányom, elmenz te es dolgozni?

- Elmenek s dolgozom.

Restelt még beszélni es, olyan restes vót.

- Jaj, készítsük fel e tarisznyát, né most menz dolgozni.

De ő alig tudott menni es a restségtől, de még beszélni es nem vót ura. Elindult e hosszú úton ő es. Na, elindította őt es az édesanyja, hogy menjen ő es dologkeresni, s dolgot kapjon, s hozzon ő többet, mint az embernek a leánya, hogy ő még es csüfölkodjon véle, hogy keveset hozott.

Menen, menen, odaér ő is, elérte azt az almafát. Aszondja ez az almafa nekije:

- No, te jó leán, hova menz?

- Elindultam dologkeresni.

- Nem jönnél-e engemet megtakarítani ez asszú ágaktól, s e pánkhalóktól, s mástól takaríts meg, mert valamikor visszafordítom e fáradságodot.

- Jaj, hogy én nekem esszetépje a kezeckéimet! Hallgass, te csipkés almafa, nem kell nekem, hogy megtakarítsalak!

No, elément a leán onnat, nem segítette meg ez almát az asszúságtól. Na jó, menen, menen, menen ez úton menen tovább, s még eléri e körtefát. Kérdi e körtefa:

- Hova menz, te jó leán?

- Menek dologra, menek szolgálatra.

- Nem jönel egy akkora időre, hogy takaríts meg engemet az asszú ágaktól, levelektől? Lehet én valamikor visszafordítom e fáradságodot.

- Menj el, te körtefa, há én összekörmöcsöltetem én a kezeckéimet? Nem én, ott ül, neked ott jó helyed van.

Jó, úgy hagyta, s még ment tovább. Menen, menen, s eléri e forrást. Azt mondja e forrás:

- Hova menz, te jó leán?

- Menek szolgálatba, szolgálatot keresek.

- Há idejönnél, s ingemet, az én forrásomat takarítanád lenne, mert meglepte az a kék moha, s az a sok piszok mind beléesett, met a szél es fűj, s még hordták belé a gyermekek es. Takaríts meg, takarítsd ki az én forrásomat, hogy legyenek tiszta. Sok szomjúságot megviszgasztalok.

Ő csak azt mondja:

- Menj el, én neked ezt a kezeckéimet avál a moeskos sárval esszemoeskoljam? Hallgass, nem látod, hogy milyen büség vagy?

Elment a leány. No, azt mondja a forrás:

- Hadd el, mert ez nem baj. Elmentél te, de lesz még neked szükséged reám.

Menen, menen, menen, s elér e kemencéhez. Kemence es azt mondja neki:

- Hova menz, te jó leány?

- Menek dolgot keresni, s hogy szolgáljak egy esztendőre.

- Nem jönel, hogy ingemet megtakaríts a sok hamutól, sok egyikmásktól? Le van hullva az ódalaimról a föld. Ingemet síkálj meg, takaríts meg a hamutól s mindentől.

- Jaj, én nem töröm esze a szép csecse-becse kezeimet. Menj el, reménkedem, lehet azt gondolod, hogy a sárokkal moeskolkodom. Menj el.

S ment es tovább e leán. Odaér e kutyecskához. Mikor odaért, akkor ez es mondja:

- Hova menz, te jó leán?

- Én menek szolgálni.
- Háj, s engem mossál meg, s fésülj meg, mert erőst rosszul vagyok, mert beteg vagyok e sok piszoktól.
- Ejnye, lehet én esszetötöm a te mocskaidtól az én cseese-beese kezeimet?!
- Ő ment elé tovább. Ment, ment, ment. Menen, menen, de messze vót az öregasszony. Ő es elért vót ahhoz az öregasszonyhoz. Pont azon az úton ment, s odament, hova járt vót az embernek a leánya. Odaér e kapuhoz, s azt mondja az öregasszony:
- Ki vagy? Mi vagy?
- Hát engedje meg, hogy szóljak kettőt.
- Én nem menek oda, ha neked kellek én, te idejősz. De ha jó lélek vagy, akkor jőjj bé a kapumon, s ha nem vagy jó lélek, akkor ne jőjj bé, mert esszerág az én kutyecskám. Van egy kutyecskám, s vasfogai vannak, az tégedet esszetépné.
- Akkor ő vette magát, s azt mondja:
- Há, jó lélek vagyok.
- S bément oda, s mondja nekic:
- Öregasszony, eljöttem szolgálni. Nem lenne-e szüksége egy szolgálóra?
- De nekem van. Még vót egy esztendeig egy leán, de erőst jól dolgozott. Te es, ha jó lész, akkor elfogadlak, hogy dolgozzál még többet es. Nemesak egy esztendőre.
- Jó.
- Ő ott megállott, s neki is elrendezte, mit még rendezett vót e másik leánynak.
- Te egyebet nálam nem kell dolgozzál, csak kiséperd az ográdát, takaríts ott benn e házban. Éteit készíts, az állatjaimmal elmenjél e mezőre. Ők elmennek, el a téjtoba feredni. Esznek, isznak, játszódnak. Ők kimennek másnap es az erdőre, oda az erdő szélére, a gypere. Lefekűszenek, megnyugosznak, s te délre jősz haza. Még délután mensz velik estére. Mikor hazajősz, s ezeket kell még csánni.
- Jaj, én mindent megcsinálok.
- Há, még elmenek a templomba regvel, addig éteit csánsz, takarítsz itt benn e házban. Kisépred az ográdát, s akkor mensz az állatokval.
- Jó.
- De mikor az öregasszony elment a templomba, akkor ő nekiállott a dolgonak. Állott, fésülődött, há szépülődött, kenődött, még nézett e tükörbe, hogy milyen szép. Csak ezt az oglindát kerülgette. Ett. Nem búsulta azt, hogy takarítson vagy csánjon éteit. Az öregasszony jött haza, s úgy kapta a házat, mint vót.
- Hát te nem dolgoztál semmit!
- Há, éppen most álltam vóna neki.
- Há, eddig mit dolgoztál?
- Nem vót időm, de megcsánom.
- Há, az állatokval mikor mensz?
- Majd elmenek mindjárt.
- Na, csak minden úgy vót minden nap. Ő magát búsulta, hogy szépítse, az oglendában nézelődjék, kenődjék, fésülődjék, hogy szép legyen. Még lefeküdt, hogy elaludjék, mert alhatnék vót tanolva otthonról, hogy sokat aludt. Az öregasszony mindig haragudt, de nem mondott semmit, elhagyta. Ha szolgálta vót, szolgálta vót, egy esztendeig szolgált. De mikor eltelet egy esztendő, akkor mondta az öregasszony:
- No, az esztendő kítót, te leány, még maradsz-e tovább vagy mensz haza?
- Azt mondta a leány:

- Egy évet kicsináltam én, immán elmenek haza, hogy meglássam a szüleimet én es, mer fáj úgy a szívem az édesanyámért is, hogy meglássam.

- Jó, menj, leányom. Ha most mensz el, most este immán, mikor hazajöttél az állatokval?

- Nem, elmenek regvel.

- Jó, ha regvel mensz.

Akkor ettek, ittak, vacsoráltak este, s lefeküdtek, aludtak. Regvel felkeltek, s azt mondja az öregasszony:

- Egyél, hogy ne induljál el éhesen az útba, de addig menj fel a hiúba, a padlásra, s ott vannak ládák. Nagyobbak, kicsikébbek, közepesek. Milyenek vagynak. Te válasszál ki egy ládát, milyent akarsz, s akkor viszed el. Egyebet nincs mit adjak, kifizettek a val.

De ő eszik, s jól gondol arra. Felmenen a padlásra. Sok láda vót ott. Vótak ládák szép dolgokval, vótak, vótak félelmes állatokval. De ő választott egy nagyot. Úgy gondolta, hogy:

- Te választottál egy kicsikét - immár a testvérre gondolt -, de kicsi vót benne. Hadd el, én viszek egy nagyot, s mikor hazaérek, mikor megmutatom, akkor te ugyes mire maradsz, hogy egy kicsit vittél. De én viszek sokat.

Elment a padlásra, s elválasztotta a legnagyobb ládát. Lehúzta onnat, vitte. Azt mondja az öregasszonynak:

- Én a legnagyobb ládát választottam ki.

- No, ha te azt választottad, azt viszed magadnak. Én azért küldtelek oda tégedet, mind a testvéredet is küldtem vót. Milyent szeretsz, olyant válasszassz.

Nehéz vót a láda. Odaér a kemencéhez. Hát olyan jó kenyeret sítnék e kemencében.

- Nem adnál nekem egy jó darabot, s egy falás kenyeret, úgy megéheztem, hogy nem tudok menni, s nem látok a szememvel.

- Mikor azt mondtam, te ingemet megtakaríts a hamutól s minden moesoktól, azt mondtad, hogy a cseese-beese kezedet nem töröd essze. Menj, pacild bajodot.

S e kemence bécsukódott magától, hogy e kenyeret se lássa, s ne várja. S elment es tovább. Menen az úton, még menen, menen tovább, menen előre, s elért egy kutat, forrást. Mondja a forrásnak:

- Jaj, te forráska, nem tudsz-e egy csepp vizet nekem adni, hogy én tudjam megvizíteni e szájamot? Olyan szomjas vagyok, éhes es vagyok. De az étlenségvel még menek, de a szomjúsággal nem tudok menni tovább. Adj egy csepp vizet.

- Menj tovább - azt mondja e forrás -, nem tudod-e, hogy a cseese-beese kezedet nem törted essze, hogy ingemet kitakaríts a mocsártól, s minden piszkosságtól. Menj, pacild bajodot.

De amikor e másik leán ment haza, akkor e forrás felemelkedett, hogy e kuteeskába a leány érjen bé, hogy meríthessen vizet, s hogy igyék s menjen véle. De mikor ez a restes oda ment a kúthoz, s úgy akarta, hogy merítsen, akkor a forrás béereszkedett a földbe, hogy ő nem érte bé. Nem bírt meríteni. Sírní kezdett, s ment tovább.

Menen, menen tovább, húzta azt a ládát étlen-szomjan, fáradtan. Kenyeret nem adott e kemence, vizet nem adott e forrás. menen s odaér a körtéhez. Mikor a körte meglátta, hogy jó a restes leány, akkor az ágai mind felfelé emelkedtek, pedig a másik leánynak mind leereszkedtek, hogy érjen fel s szedjen. De ennek felemelkedtek ez ágak, hogy nehogy vajeget felérjen, hogy leszedjen s megegye. Odaér, s azt mondja:

- Jaj, te körte, adjál csak egy körtét nekem, hogy megvizítsem e számat.

Azt feleli a körte:

- Emlékszel-e, mikor mentél, megkértel, hogy megtakaríts az asszúságtól, s te azt mondtad, hogy e esecse-becese kezeidet nem körmöcsöld esze. Pacild bajodot, menj tovább.

- Még es csak egyet adj így.

- Én neked még egy felet sem.

S elment. Menen, menen, menen, s eléri az almecskát. Az alma es, mikor meglátta, hogy közeledik oda, mind felemelkedtek az ágai. Azt is nem tudta felérni, hogy egy almecskát levegyen. Mondja:

- Jaj, te almecska, úgyis adjál te nekem egyet, hogy vizítsem meg e szájamat. Halok meg szomjan.

- Te a esecse-becese kezeidet nem töröd esze, mikor mentél, s mikor megkértel, hogy megtakaríts. Te pacild bajodot, menj elé. Néked nem adok.

No, sirni kezdett, hogy egy sem adott neki semmit, s akkor ment, ment, ment, úgy vonzolta a ládát. S egyszer hazaért. Elért a kapuhoz, s akkor rikojtotta az anyját:

- Jöjjön ki, édesanyám, mert jövök a munkából!

- Jaj, lesz-e valami?

- Igen hát.

- Mit hozsz?

- Én még hozok egy nagyobb ládát, mint e testvérem hozott. Jöjjön, segítsen meg, s vigyük bé e kapun. Ki vagyok fáradva, s étlen vagyok s szomjan, s nem tudom többet vinni.

Kiment az édesanyja a kapuhoz, s akkor bésegéjtette a ládával. Letették oda az ográdára, az ográda közepire. Azt mondja:

- Menjen maga, s hozzon ki egy pokrócot, egy lepedót, hogy öntsük mik es ki e ládából.

Azt mondja e másik jó leánynak:

- Látod-e, hogy én milyen nagy ládára szolgáltam! Nem mind te, kiesire!

- Látom, hogy te szolgáltál, s te azt használod majd el. Há én amennyit dolgoztam, arra elég vót, amit hoztam.

Na jó. Elmenen az ő anyja, s kihoz egy lepedót oda. Elteríti, s kikócsolták e ládát. S mikor felborították, hogy emeljék ki, arra mind kígyók vótak, sárkányok, békák, kégyók, gyékok. Mind ilyen félelmetes férgesek vótak, s mind olyan állatok vótak, ami reájik szöktek, s őtet enni fogták. Marni. Ették meg őtet, a leánt s az anyját.

A másik leán félreállott, de őket úgy megmardosták, hogy szinte meghaltak. Akkorát sikojtottak, úgy ordítottak, úgy féltek tőlük, hogy marják meg őket. S fáj, s ők leestek, s nem tudtak elmenni onnat.

S akkor azt mondta az a leány, az embernek a leánya:

- No látod-e, milyen sok szép dolgot hoztál, aki még meg es eszen tégedet, ugye? Én mit hoztam, viselem s megvan, de te sokat hoztál, s meg es esznek mind.

S ha nem hótak meg, akkor a mái nap es élnek. Itt a vége.

1989. június 15.

A KIRÁLY HÁROM LEÁNYA

Vót egy király, s annak vót három leánya. Ő a leányait nagyon szerette. Örökké ment velük, s diicskedett, hogy neki milyen szép három leánya van. Egy nap arra kérdezte őket:

- No, leányom, én tüktököt nagyon szeretlek, de tū ingemet mint édesapátokot, szerettek-e?

Azt mondják:

- Szeressük, édesapánk, hogyne szeressük.

- Hát, hogy szeretsz?

S akkor kérdi a nagyobb leányát:

- Jaj, édesapám, én úgy szeretem magát, mint a meleg lágy kenyeret.

Akkor kérdezi a másikat:

- Há, magad hogy szeretsz?

- Én - azt mondja - úgy szeretem édesapám, mint a mézet, cukrot.

Akkor megkérdezte a harmadikot es:

- Hát te leányom, hogy szeretsz?

- Hát én - azt mondja -, úgy szeretem, mint a sót.

Jaj, de megharagudott ez apja, e király a leányára, arra az egyre.

- Hogy te ingem úgy szeretsz, mint a sót? Há nem vagyok-e neked édesapád? Mensz el a házamtól!

Elhajtotta e házától, s azt mondotta, hogy még a hirit se hallja.

Elmenta leány, elment szolgálóleánynak. Ott férjhezment, s jó gazdagasszony lett belőle.

A királynak a másik leánya es férjhez ment, a harmadik pedig ott maradt. Akkor a király felgondolta magába, hogy esánjon egy nagy lakodalmat. Meghívott oda más királyokot es más országokból. Esszegyűjtötte mind a népet. Akkor még a leányait es elhiuta. Még azt es, akit elhajtott vót. Hogy legyen vele.

Elmennek, odamennek, odagyül a nép, met jó lakodalom vót. S azt mondta a leányainak: esánjanak nekie valami jót. A nagyobb leányai dolgoztak mind, s a legküsebb leánya azt mondotta, hogy esán az apjának ételt.

Nekiállt, s esánt ételt, a nagyobbaknak es a népeknek. Mindenkinek tettek ételt, mikor az asztalhoz ültek. A legküsebb leány akkor nekifogott, s ő es tette az ételt az édesapjának. S ő úgy esánta az ételt, hogy söt nem tett bele. S vitte azt az ételt, hogy egye meg az apja. S akkor sem tett ő bele söt, mikor enni fogott a népség. Akkor kérdezte mindegyiket:

- A te ételedbe van-e só?

- Jó, van.

A másikat es kérdezte, hogy kell-e só az ételibe? S az es azt mondta, nem. Finom.

- Hát nézzed csak meg az én ételem, hogy mi van evel az ételvel, met nem érzem hogy só lenne benne.

Akkor megnézik, megkóstolják, s azt mondták:

- Ebbe nincsen só.

Jaj, felharagudott az öreg király a küsebbik leányára, hogy azt mondta, meg es lövi.

Odahívja hezza mind a hármat. Kérdezte tőlük:

- Ki készítette ezt az ételt? Ki esánta?

- Mi készítettük az ételt a népek.

Kérdezték a küsebbet:

- Ezt az ételt ki készítette?
- Én, édesapám.
- Hogy te sót nem tettél az ételbe?
- Há nem tettem, mert ha én mondtam, hogy úgy szeretem, mint e sót az ételben, magad elhajtottál e háztól. Azt mondtad, nem vagyok gyermeked. S akkor ingem elhajtottál, elvetél. S én azét nem tettem sót, hogy lássuk, neked hogy tetszik só nélkül az étel. A cukor nélkül az ember megeszi, ugye, az ételt, pedig e meleg kenyeret es ha sótalan találja, ugye, akkor es megeszi ételvel, de só nélkül mit esznek meg?

Akkor azt mondta a király:

- Igazad van, leányom, hogy só nélkül semmit sem tudnak megenni.
- No - s akkor azt mondja -, mért vótál reám olyan haragos, hogy olyan nagy haragot vetél? - kérdezte a leánya. - S clesaptál a házadtól. Azt mondtad, nem vagyok gyermeked, s menjek el, hogy én szolgáljak éltem királyleány létemre.

- Jaj, menj -, azt mondja -, s jöjj vissza! Jöjj vissza ide, gyermekem vagy! Ettől eléféle még jobban szeretlek mint a másokat, mert neked igazad vót, hogy e só nélkül semmi nem lehet, semmit nem lehet megenni, mert annak nincs semmi jósága.

S akkor visszavette oda. S az ő házánál csánt egy jó nagy lakodalmat ennek a leányának es. Attól eléféle sokkal jobbnak látta ezt a küsebbik leányát, mint a másokat, akik azt mondták, hogy úgy szeretik, mint a lány kenyeret, mint a mézet vagy a cukrot.

1988. június 17.

221.

SEPRŰKÖTŐ JAKAB FIA

Egyszer vót egy seprűkötő Jakab. Nekije a felesége meghót, s ő özvegyember maradt. Idős ember vót, s maradt egy gyermeke, egy nagy fiúcska. Még nem es vót dolgozra való. Ő egyszer gondolta magában, ő elmaradt özvegyemberül, mit tudjon csánni, miből tartsa ezt a gyermeket, hogy az fel tudjon nőni nagyra.

Na, seprűkötőni állott, s kötögette e seprűköt s árulta. Tartotta a gyermekét, ugye, s e fiúcska minden esztendőbe nagyobb lett, nőit e gyermek. Mikor annyira felnőt e gyermek, azt mondja a fiának:

- Fiam, látod fiam, mikor meghalt édesanyád, akkor még fiatalabb vótam, de most ebbe a rendbe mán én es idős ember vagyok, nem győzőm kötni e seprűköt, hogy eláruljam. Nem győzők annyit kapni, hogy el tudjam tartani magamot es, s tégedet es. Te is kéne valamiképpen valamerre menj, hogy neked es legyen valami pénzkapásod.

S a fiú azt mondotta:

- Hogy elmenek, édesapám, ha ennyire lettem immán. Mert megnőttem, mán tudok én es keresni.

S akkor ő elmenen. De az apja mondja nekic:

- Menj el, de jöjj haza, ne légy elmenve úgy, hogy ne jöjj haza.
- Hazajövök, édesapám.

Mikor ment el, akkor vett vót egy jó szép kabátot édesapja nekic. S ő gondolja magába, hogy ő azt a kabátot elviszi es eladja. Mondta es erre az apja:

- Ne, vidd el azt is, te attól bírsz dolgozni, s tudsz venni, ha pénzt kapsz.
- Nem, édesapám, mert én menek, s viszem el velem ezt is.

Elment. Elment az erdőre. S mit gondol magába, ő azt a kabátot el kell adja valakinek. Ő elment bű az erdő közepibe, s kapott egy nagy burkös bokrot, s abba bétette e kabátját. Elment, s megvigyázkodott. S akkor elvette a kabátot, s megtörvényezte. hogy viszi s felteszi egy nagy bokorra. Egy mezőben, hol lát egy bokrot, oda felteszi. S mikor ő azt oda felteszi, megvárja, hogy a madarak szálljanak riva arra a bokorra, s úgy törvényezte, hogy ha ő azt a kabátot el tudja lopni, hogy azok a madarak ne vegyék észre, s a madarak ott maradnak, akkor ő azt a törvényt tette, hogy ő tolvaj lesz, mert őt nem fogja meg senki, akkárhova menjen.

Jó. Egyszer há mit csán ő? Feltette e bokorra e kabátját, s elment messzire. Megvárta, hogy e madarak riva szálljanak. Ő lassan csúszott, addig mászott, mászott, csúszott, míg ő odaért ahhoz a bokorhoz, s ő felnyúlt s levette e kabátját. Lassan megint elcsúszott, s egy madár észre sem vette, hogy ő bément e bokor alá, s hogy ő a kabátot onnan elvette.

S ő akkor azt vitte, s azt mondta, hogy járt egy házhoz, s ellopta azt a kabátot. Immán viszi haza s teszi árba, adja el. Vót egy igen nagy bukros bokor az erdőbe, az erdő közepibe, s mikor odaért, a kabátot bétette a bokor közepire. Kiállott az útra, hogy kérdezze meg, hogy nem veszik-e meg a kabátot.

Jól állott ez úton. Néz felfelé, s akkor meglássa, hogy jö egy ember. Ő elejibe menen.

- Hova mész, te jó ember?

- Menek dolog keresni.

- Nem veszed meg a kabátom, eladnám, vedd meg.

- Há megvenni, de még pénzem sincs elégségesen. Mit kérsz riva?

- Nekem még egy annyit adsz, mikor jössz vissza. Elmensz s dolgozol, s mikor pedig jössz haza, akkor megadod e másik annyit es.

Azt mondja a másik ember:

- Jó.

- Én e kabátot neked adom, te ötözzél fel belé, s mikor jössz vissza, a pénzt megadod.

- Megadom.

Mondotta, s elvette a kabátot. S az ember menen, menen. Odaadta a pénzt, amennyi vót. Jakabb megmaradt a pénzzel, s örvendett.

Tolvajoskodni fogott, met biztos vót, hogy őt nem fogja meg senki. Megindult lopni, de nem fogta meg senki. Egyszer hát mi baj történik: ő lop, de lop, s falun beszélni fogták, ugye, hogy ő milyen híres tolvaj. Azt mondták, hogy Seprűkötő Jakabnak e fia nagy híres tolvaj lett. Az édesapja öregember vót, úgy szégyelte, hogy az ő gyermekit beszélük, hogy nagy híres tolvaj. Nem es tudta, hogy menjen ki a világ közü, ulyan nagy szégyene vót. Míndig kérték az édesapát, hogy hol van a te fiad, Jakab?

- Elment dologra.

- Úgy hallottuk, nem dologra van el, hanem lopni.

- Nem tudom, - azt mondja - tőlem dologra ment el.

- Valahol, ha meghallod a hírit, vaj ha haza talál jöni, izente a király, hogy menjen oda hezzája.

Azt mondta az öregember:

- Megmondom nekie.

De egyszer őneki a fia hazajött, s kérü ez apja:

- Fiam, fiam, te nagy dolognak fogtál.

- Hát miért? Hát minek fogtam lenne, édesapám?

- Te elmentél oda, ahol nem kell dolgozzál, s neked pénzed mindig legyen. Én nagyon szégyellem, hogy te ifjú legén létedre e világ beszél a faluban, hogy híres nagy tolvaj vagy.

- Édesapám, én azt nem szégyellem, mert e könnyű dolog.

Még elment, s jó haza, s még elkering, s még hazakerekedik. Abba a két napba odaküldte vót e király, hogy hívják hezza, hogy beszéljen vele. S ő odament, hazament, s mondta nekie az apja:

- Fiam, te nagy, nagy híres tolvaj vagy, nem tudom, hogy mi lesz immán ezután belőled?

Hívat a király.

- Há a király mé't hívasson engemet?

- Nem tudom, fiam, de hívat, hogy menj hezzája, mikor hezzáérkezel s beszélj vele.

- Odamenek, apám, én attól nem félek.

Menen oda a királyhoz. Mikor e kapun bément, ő köszönt neki:

- Jó napot.

- Jó napot, Jakab.

- Csókolom a kezeit uram, felséges királyom.

- Isten hozott, Jakab, hogy vagy?

- Hát neked megmondták, hogy én hívatlak téged, hogy jöjj ide?

- Igen.

- Né, ha megmondták, akkor most jössz ide?

- Igen. Beszélgessünk, felséges királyom, nem bánom.

Elmennek, szépen teszen neki, s leülteti, s leül a király es. Mondja e fiúnak:

- Úgy hallottam, Jakab, hogy nagy híres tolvaj lett belőled.

- Há ezt ki mondta, uram?

- A világ beszél, hogy te lopni jársz.

- Há biztos, hogy valaki mondta vót, akkor biztos kéne legyen, hogy igazán való volt. De az ember, aki lop, s nincs megfogyva, az nagy becsületes ember. S magad azt mondod, én tolvaj vagyok?

- Hát ha a világ úgy mondotta, tolvaj vagy, én es úgy mondom. De egy ilyen becsületes ember nem bír tolvaj lenni. De lássuk, milyen ember vagy? Tizenkét ember két hétig csépelte vót búzát, s az ott a csürben. S amennyi búza vót, az tizenkét embertől kicsépelve abba a két hétbe, s azt a búzát ha te el tudod éjjel lopni, én neked fele királyságot neked adom.

- A csürből a búzát?

- Igen, amit tizenkét ember csépelte két hét alatt, ha haza tudod lopni, akkor én neked adom fél királyságot.

- Uram, megpróbálom, el tudom-e, de meglátom.

Evel a beszédvel ő elment, hogy azt lopja el. S akkor ő, a király odament akkor nap, s megmondja annak a tizenkét embernek:

- Ti dolgoztatok két hétig, s öröztétek, de őriztétek jól meg, met jó Jakab az éjjel, hogy ellopja. Ti ha meg nem tudjátok a búzát őrizni, tük nem kaptok semmit, met akkor én es a búza nélkül maradok, de tük sem láttok semmit a dolgoatok után.

Azt mondták az emberek:

- Uram, mi megőrözzük e búzát, mi megüssük Jakabot, uram, de meg leszünk-e büntetve, ha megfogyjuk, s megüssük?

- Semmi bajotok nem lesz. Fogjátok, s üssétek meg.

Ezek vótak a nagy csépbotokval, akikvel csépték a búzát, hogy mikor viszi e búzát Jakab, akkor üssék meg. Körülállták e búzát, s lefeküdtek oda e búzára. Jó. Elment e király onnat.

Jakab elvett egy hosszú nagy inget, egy pantallókat, akkor kucsát keresett, papucsokat tett. Csánt egy rongyembert, úgy hogy rongyokból vót. Ő reá kabátot adott. Ő inget csánt annak, s meggyúrta szelmával. Megtötötte szelmával e nagy inget s e gatyát. S akkor annak az ingnek e gallérjához odavarrta e kucsát, s azt es meggyúrta szelmával. S akkor gatyákat tett oda, s odavarrta azt es e zinghez. Belül megtötötte szelmával, hogy üljön úgy, mintha ember lenne. S akkor papucsokat tett e lábára, s az ulyan vót, úgy felkészítve mintha ember lett benne. Elment bé oda e csűr elejibe, s akkor elvette e lajtorját, s kivitte oda hátul, oda a csűr hátaához. S akkor felment e csűrre, e fedélre, annak tetejibe, s ő kitorzte ott a fedelet egy akkora helyt, hogy ő azt e szalmaembert ő bé tudta vetni, hogy e búza közepire esett riva. Mikor az emberek lefeküdtek, s mind elaludtak, akkor ő ott kilikasztotta, s azt a szalmaembert bevetette e tetejire. Akkor azok az emberek felszöktek, s azokkal a botokkal addig verték azt a szalmaembert, amég széthullott. Aztán kacagták, hogy ne, Jakabb végzett. Addig ütték, amég széthullott.

Ő immá most nekiállott e búzának, s azt ő felmerte mind, mind, s még seprével es felseperte és felmerte onnat. S osztán elment. Kivett egy pár ökröt az istállóból, s az ökrököt befogta a szekérbe, s akkor megtötötte e szekeret, s még egy szekeret megtötött. A két szekeret megtötötte búzával, s ő azt elvitte haza az édesapjához. S oda lerakták, s az ökröknek enni tett.

Regvel felkelt a király es, s menen, s rikójsa e tizenkét embert.

- Csépesek, hol vattok?

Ők felelnek:

- Itt vagyunk, uram.

- Alusztok?

- Aluszunk.

- Baj vót-e az éjjel?

- Uram, többet Seprükötő Jakabtól nem kell félni.

- Há mét?

- Azét, uram, met az éjjel fejít vettük. Úgy addig vertük, s addig vertük, hogy szétment.

Még e húsa es, még e csontjai es eltördelöztek.

- No, jól tettétek, kifizetlek tüktököt.

Mikor mennek, hogy immán kifizesse az embereket, mikor nézik ott a hiúban, nem vót egy szem búza sem. Azt mondja:

- Ti aszondátok, megöröztétek.

- Uram, beszököti valahol, ki van likasztva a fedél, s mük itt megütöttük halálig.

- Né, ha tü megütöttétek halálig, lássátok, hogy búza nincs. Azt csak ő vitte el. Tük nem kaptok semmit, met én sem maradtam semmi búzával.

De a király odahíta megint Jakabot s mondja:

- Jakab, bécsaptál az éjjel.

- Mivel, uram?

- Te e búzámot elloptad.

- Elloptam, uram, megpróbáltam lenne, hogy el tudom-e vinni. Megmondtam vót, hogy megpróbálok. S no, megpróbáltam, s elvittem. Még elvittem két pár marhát es, s két szekeret es, mire fel kellett rakjam e búzát.

- No, Jakab, jól megcsántad nekem.
- E nem kicsinálás uram, te mondtad.
- Ha én mondtam, de te el es vitted.
- Há mondod-e, uram, hogy én tolvaj vagyok?
- Én nem mondom, hogy te tolvaj vagy, mert nem vagy megfogva.
- Ha nem vagyok megfogva, akkor becsületes ember vagyok. S akkor ne mondd, hogy tolvaj vagyok!
- Te Jakab! Nézz csak oda, ott van az a királyi lovam, kivel én járok. Láttad?
- Igen.
- Szép ló, mindig menek veled, de az éjjel, ha el tudod lopni azt - aszondja a király - én neked adom a másik felét és a királyságomnak.
- Megpróbálom.

De nem mondta, hogy ellopja, csak aszondta, hogy megpróbálja. Ő, mikor a lóhoz odament e király, akkor vett valami jó ételeket. Estére odatette e katonaságot, s megetette jól őket, s megittatta.

- Egyetek, igyatok jól, s akkor ti fekdjétek le, de legyetek úgy, hogy ne elaludjatok, met Jakab idejő, s a lovamot elvigye.

Vettek két láncot, s odakötötték egy harmadikkal s egy negyedikvel es. Egy tartotta e lő farkát, hogy ha viszi Jakab e lovat, akkor megébred. Egyet tett ez ajtóba, s adott egy nagy jó puskát nekik, fegyvert olyant. S két katonát tett ez ajtóba, hogy mikor menen bé, akkor üssék agyon. S kettőt tett künn. De ő akkor este megporonesolta nekiek:

- Jól adtam ennetek, innotok, s erőst reménykedem, hogy valahogy kezet tesztek Jakabra.

Immán nagyon fel vót haragudva e király, hogy e búzát mind elvitte vót, s immán most e lő nélkül talál maradni, elveszti királyságát, s még oda kell adja neki leányát es.

Jakab, mikor elment onnat, elment, s vett egy olyan rend ötözetet, ugye, éppen milyen vót e királyon es azon e napon. S ő elvette azt a gúnyát, felötözött belé, s elment s vett olyan ételeket, finom ételeket. Akkor adott nekik finom italokat, hogy megrészegedtek. Mind megrészegedtek e katonák, hogy egyáltalán nem tudtak vigyázni e lóra. Lehulltak e lő mellé oda, s ki hogy vót. Egyik tartotta elől, e másik oldalból, e harmadik felül, e negyedik e farkát hátulról. De heába, mert mind részegek vótak, s nem tudatak semmit.

Jakab odament, s ő a lovat megfogta, s kivitte ez istállóból. Akkor e lő helyibe tett oda egy nagy fát, s egy hosszút felkötött, egy kenderfejet farokkal, felkötött végire egy láncot, s azt a két katonának adta. Bédta e kezibe. Úgy tartották, mintha e lovat tartották lenne, de csak a fa vége vót megkötve aval. Egy katonát felültetett arra a fára, mintha e lovon ült lenne. S ő elment ez igazi lóval.

Mikor felköt regvel e király, odamenen az ajtóhoz, s rikojtsa őket:

- Há mi van, hogy így elaludtatok!

Nem felelnek. Mikor bényitott az istállóba, a lő nincs. A katonák mind alusznak. Ő verni fogta e katonákat.

- Mit mondtam én nektek! Én megittattalak, megettetek jól, hogy nehogy elvigye Jakab az én lovamot, s tük nem vótatok ura, hogy megőrizzék. Megüttek, meglólek!

- Várj, uram, várj, uram, - mondták nekik. - Várj, met nem ez a baj.

- Hát mi a baj?

- Há nekünk nem kellett vóna annyi ételt s bort es hozzon. Megrészegített, s mik nem tudunk többet semmit. Azt monda, hogy igyunk, igyunk, igyunk. Mik itunk, amennyit adtál.

- Há, én nektek adtam vót, de az napval vót, világon.
- Uram, te az éjjel hoztál nekünk. Hoztál nekünk ételt, italt, de mét hoztál annyit.
- Én nem es jártam ki az éjjel. Én azt vártam, hogy regvel megkapom e lovamot. Tük megrészegedtetek.
- Uram, nekünk italt te hozál, mik láttuk, hogy te vótál. Setétbe es láttuk. Azokba az ötözetbe vótál, hogy idejötél, mikor ennünk hoztál.
- Jaj, az akkor Jakob vót. Tudjátok, hogy megesalt tüktököt. Tü mét nem néztétek meg, hogy ki az?
- Há, úgy beszélt, mintha te lettél lenne. Azt mondtad, hogy hoztál nekünk enni, inni, s igyunk, s együnk! S biztattál, hogy te vagy, s biztattál, hogy igyunk.
- No, tudjátok meg, hogy elvesztettem e királyi lovamot, de királyságomat es. Mit tudjak csánni? Menjetek, s hívjátok Jakobot!
- Mennek, s odahíjják Jakobot. Jakob menen, s kacag e kapun bé e királyhoz. A király nagy elkeseredve ül, de Jakob menen s kacag.
- Jó napot, uram - de ő kacag.
- Neked jó nap, Jakob, de nekem mán keserű.
- Mét, uram?
- Bécsaptál engem jól.
- Há én mét?
- Az éjjel elloptad a lovamot es?
- Én? Megfogtál?
- Nem, Jakob. De csak úgy es te vitted el a lovamot.
- De uram, nem bírod mondani, hogy elloptam, mert nem fogtál meg. Met az az ember tolvaj, akit megfognak, de ingemet nem. S ne mondjad, hogy én tolvaj vagyok.
- Nem mondom, Jakob, de neked nagy örömed van.
- Van egy kicsi, uram, de mit akarsz, megbüntetsz?
- Nem, met e nem vót a fogadságba. Gyere, menjünk bé.
- Benn leültek még, megtisztelte vót.
- Tudod-e, mit mondjak, te Jakob?
- Mit?
- Van egy leányom, kit láttál, egyetlen egy leányom van. Én azt neked adom, azt a leányt, ha te az éjjel el tudod lopni a feleségemnek az aranygyűrűt az ujjából.
- Há azt gondolta a király magába, ha Jakob odamenen éjjel, hogy ellopja az aranygyűrűt a feleséginek az ujjából, biztos meglövi, s akkor végez vele, e nagy tolvajval. De mit gondolt Jakob magában:
- Mit szólsz ehhez, Jakob, el tudod-e te lopni feleségütől e gyűrűt? - Hüüm - mondta magában.
- Nem mondom, hogy el tudom lopni, én csak annyit tudok mondani, hogy csak megpróbálok.
- Próbáld meg, Jakob, az éjjel ellopni.
- Jó. Vaj az éjjel, vaj a hónapi nap megpróbálok.
- Ha el bírod lopni a feleségemnek a gyűrűt ez ujjából, akkor neked odaadom a zegész királyságomat, s leányomat es odaadom. S akkor te lész a király, vezére ez országnak.
- Elmenen Jakob onnat a királytól. A király mondja a feleséginek:
- Itt vót Jakob, elvitt egy lovat, elvitte e búzát, s most azt mondtam nekije, hogy ha a gyűrűt az ujjadból ki tudja lopni, akkor nekiadom a leányomat s a királyságomat es. Úgy vi-

gyázz e gyűrűre, mint a két szemed viláगरa, s még jobban es e gyűrűre, mert akkor elvesztettük mindenünköt. Semmivel sem maradunk.

- Jaj Istenem - azt mondja az asszony -, az ujjomból a gyűrűt, hogy Jakab elvigye, hát hogy lehet, hogy ez meglegyen? Há én nem látom őt, hogy ha kéri vaj hogy ha megfogja, hogy ujjomból kivegye? Nem szabad azt megtegye ő, mert nem lehet. Én nem engedem meg.

- Jó, hogy te nem engeded. Jó lesz.

Le es fektűsznek, s alusznak. Jakab nem próbált éjjel menni lopni, mert tudta, az ember es honn van, a király es az asszony es. Csak alusznak ott benn, s nem menen. Gondolta magában, hogy hónap elmenen valahová hazunnót. Ezt a királyról gondolta. S akkor a király másnap regvel kelt fel jó korán, mert ő olyan szomorú vót. Úgy bűsulva, hogy elveszítette azt a lovat, e búzát, s most mindent, a királyságát es. A király felköt, de a felesége ott maradt az ágyban. Aludt. E király felköt, met nem fogta ez álom, met nem es kellett nekie az álom. Ett egy kicsit, mennyit ett, s elment vadászni. Mikor indult el vadászni, akkor megmondta:

- Én neked megmondtam, hogy Jakab eljő, hogy ellopja e gyűrűt.

- Tudom, nem felejttem el, hadd el, van nekem arra gondom.

- Nézzed, hogy megmozdul-e valami künn, s ne tedd ki az ujjadból, hogy ne hogy elfelejtsd, mikor megmosdól. Ő aztán odamenen s elvegye.

- Nem, nem, menj el békével.

De a királyné forgolódott az ágyban, bé vót takarva. Még a szemét es béborította. Űt, üldögélt ott az ágyban. A király elment vadászni, s Jakab megleste akkor, mikor a király elhaladt messze. S akkor bément az asszonyhoz, oda a királynéhoz, s azt mondja:

- Feleség!

- Mí van?

- Visszatértem.

- Hát minck tértél vissza?

- Eróst féltem, hogy Jakab idejő, tégedet megcsal, s elviszi a gyűrűdöt.

Jakab mondta ezt, mikor a király el vót menve. Ő azt felelte:

- Ne félj semmitől.

- Há mikor mosdól, kiteszed, s ott felejtjed.

- Nem felejttem én ott.

De azt mondja Jakab:

- Jobb, add ide nekem, vigyem el vadászni, hogy ne legyen gondom haza, hogy ne féljek, hogy ellopja Jakab, mikor künn felejtjed.

- Jó - mondta a király felesége.

A királyné még ki sem takarta a szemet, hogy megnézzze, ki kéri a gyűrűt, hogy vigye el vadászni. Ő kivette az ujjából e gyűrűt, s kinyójtotta e kezit, s odaadta Jakabnak e gyűrűt. Jakab elment a gyűrűvel. A király estig vadászott. Ment, vadászott, de nekie állandóan gondja vót haza. Mikor hazajött este, kérdi az asszonyt:

- Hogy vagy, feleség?

- Jól vagyok.

- Járt-e itt Jakab?

- Nem járt itt.

- A gyűrűd megvan-e?

- Há a gyűrűt nem elvitted veled, mikor elindultál vadászni? Elmentél, s visszatértél, hogy elkérjed a gyűrűt tőlem, hogy nehogy elfelejtsem, mikor mosdom vagy clejtsem vagy

letegyem. Nehogy Jakab elvegye. Te kérted, s én kiadtam a takaró alól, onnat az ágyból, és odaadtam neked, s elvitted vadászni.

- Én? - kérdezte a király.

- Igen, te elkérted.

- Jaj, én nem kértem! Én, mikor elmentem, többet még vissza sem néztem! Nem vettem én el, nem kértem én el tőled a gyűrűt! Biztos, hogy Jakab vót. Idejött s tőled elkérte a gyűrűt. Immán e gyűrű nélkül maradtunk. Jaj, mi lesz velünk?

Az asszonya sirni foga:

- Nem tudtam, hogy nem te vótál.

A király elment, s valakit elküldött Jakab után. Mikor odamenen Jakab, kacag vala.

- Na, csokolom a kezeit.

- Csókolhatsz!

- Miért, jó uram?

- A feleségemnek a gyűrűjít elloptad.

- Én nem loptam el.

- Hogy-hogy nem loptad el?

- Megfógtak-e, mikor loptam?

- Há én nem.

- Mikor én odamentem az ágyhoz, há az asszonya saját kezivel, jószándékával ideadta e gyűrűt, há én akkor el kellett vegyem, ha ő ideadta.

- Há én akkor mit csánjak? - kérdezte a királyné.

Azt mondta a király:

- Igazad van. Nem fogott rajta senki, s én adom a leányomat, tied ettől eléfelé, s tied a királyságom es. Tik gondozzátok ez országot.

No, odaadta a királyságot es s a leányát es. Csántak egy nagy lakodalmat, menekezót. De búsult-e a király? Elment Jakab a királyleányával, s megesküdtek akkor, s esántak akkor nagy lakodalmat, hogy nagyot. Levágtak mindenféle állatot, ételeket készítettek. Folyt a bor. Meghittak annyi embert, annyi népet, hogy nehéz vót e földnek ott, úgy álltak rajta, mint a fű. Osztán vígadtak s azután hazamentek.

Akkor a fiatalok átvették a királyságot. Ők gondozták, s nem vót többet király a vén király. Itt a vége.

1988. július 15.

222.

A HÁZTÓL ELHORDÓ ASSZONY

Még vót egyszer egy asszony s egy ember. Ott az asszony örökké hordott el e háztól sok mindent. S azt mondta az ember, mikor ment az erdőbe el fáért:

- Te asszony, nézzed, ne hordj el mindent e háztól!
- Én nem hordtam el semmit - asszondja.

Nekiek vót egy zsák aranyik. Ezt a zsákot megrakta az ember aranyval és feltette a hiúszádára. A hiún vót, s azt mondja ez asszonynak:

- Asszony, bába, ne járj fel, ne menj fel a hiúba, met ott ördögök vannak. Béraktam e zsákba, s béköttem jól e zsáknak e szádát, hogy ne bújjanak ki ez ördögök. Ne tudjanak kijóni, hogy tégedet megöljenek. Nehogy e hiúba felmenj!

Asszondja ez asszony:

- Nem menek, nem menek.

De ő immán félt e hiúba felmenni. Ó mit es csánjon? De egyszer ő ezt gondolja magába:

- Ej, ezt a zördögöket én e hiúból odaadom valakinek, há én mét féljek örökké? Félfjek a hiúba felmenni, hogy hozzak le valamit, törökbúzáat vagy búzáat? Hadd el csak, met én ez ördögvel végzek!

Hallotta, hogy ez úton jó egy szekér. Rikojtja az ember:

- Csiprot vegyenek, csiprot vegyenek!

De az asszony azt mondja:

- Na hadd el, te, veszek én egy csiprot, s odaadom én ez ördögöt azért a csiprokért.

Akkor kimenen e szekérhez, oda az úton, s mondja:

- Jó ember, mit áru!

- Én csiprocskátot. Jaj, vannak nagyobbak es, vannak küsebbek es. Milyent akar venni maga, azt vegyen.

- Én veszek es egy csiprot - mondta az asszony. - De reménykedem, kérem a jó embert, jöjjön e szekerivel, tegye fel, van egy zsákomban ördög, melyiket feltette az uram e hiúba, há én menjek oda fel. Vegye el maga azt a zsák ördögöt, s vigyel el, s adjon egy csiprot reája.

- Várjon csak, nézzem meg, milyen ördög az.

Felhág az ember a hiuba, felhágot e csipros a hiúba, s bénézett e zsákba. Kiódja e zsákot, s megnézi. Abba csak arany van, nem ördög. De azt mondja ez asszonynak:

- Jó asszony, tudja-e, mit mondok?

- Mit?

- Ezek az ördögök lehányják csipraimot e szekérből le e földre. S ezét odaadom az egész csipromot, lerakom oda e földre, s maga hordja bé. S én ezeket az ördögöket elveszem, s innen elviszem valamerre, bévetem e tengerbe.

- Jaj, jó, vigye el, jó ember, köszönöm szépen, hogy elviszi.

Ő behordta a csiprokot, s ez ember elvitte az aranyakat a szekérvel. Ez asszony hordogassa bé a csiprokot, s mire behordta e házba, akkor vert szegeket e falba, hogy aggassa fel e csiprokot. A csiprok vótak, ugye, nagyobbak, küsebbek. Jó gyakran ütött szegeket, s mind felfértek e csiprok e szegekre. De vótak olyan nagyok es, hogy nem fértek fel. Neki nem fért az eszibe, hogy e szegeket arrébb üsse. Mind mondta annak e csipornak:

- Csússz tovább, csússz tovább, mert bizony megverlek én tégedet! Csússz tovább, met több nem fér fel! Nézz csak ide, te, csússzatok odébb, met megverlek!

Addig mondta csúszatok tovább, hogy utoljára egy maradt. Elvett egy botot, s mind leverte az egészet a falról. S akkor azt az egyet felakasztotta oda, s akkor mondta:

- Ládd-é, milyen jól elférsz te immán felakasztva e szegre. Immán nem félek veled, mert te is jól félsz, az ördögtől sem félek, s fel tudok menni a hiúba es. Immán jó dolgot csántam ebbe az útba.

Hazaér ez embere e fával az erdőről, s kérdi:

- Mit csánsz?

Azt mondta erre ez asszony:

- Látod-e, mi van, sok csiprot cseréltem. Ideadta egy jó ember, egy jószívű ember. Idejött, hozott egy szekér csiprot, s kieserélte az egészet arra az ördögre, ki a hiúba vót. De nem akartak csúszni e falon tovább, hogy menjenek továbbecska, s e botval azokat megcsántam, vertem, hogy legyen sok. S immán csak ez az egy maradt, s immán ezt az egyet feltettem oda. Milyen jól elfér.

Kérdi az embere:

- Milyen ördögöt adtál oda a hiúból?

Mikor felment s megnézte, látta, hogy a bába odaadta e zsák aranyat. Azt mondja:

- Na, most immán ötözöl, s addig mész ez ember után, ameddig megkapod, s az ördögöt, a zsák ördögöt nekem visszahozod.

Felötözött az asszony, s elment e zsák arany után. Odamaradt ez asszony. Soha vissza sem tért többet. S az ember immán bánta es, hogy elküldte e zasszonyt. Bánta e zaranyat es, s azt mondta:

- Immán se arany, se asszony.

S ha meg nem hót, magának es úgy él az ember, s várja ez bábát a zsák ördögvel. Itt a vége.

1988. június 15.

223.

A KIFOSZTOTT VÁNDOROK

Egyszer vót hát egy ember s egy asszony. Azoknak vót sok aranyik, sok, sok. Elindultak utazni valamerre, s vitték azt az aranyat. Nem merték honn hagyni, nehogy valaki ellopja. Mennek, mennek az úton, mennek, s elértek egy faluba. Már bécsedeledt, setét vót, szürkült bé, s ők mán féltek ez úton is menni. Ők reménkedtek, hogy valamerre fogadják bé őket az éjre, hogy ott megmaradjanak.

Egy emberhez békérezkedtek, s azt mondják hogy: - Jó ember, cressz bé münköt az éledtre erre az éjre, mert reggel menünk tovább.

S azt mondták:

- Jó, gyertek.

Béprimilték őket, mind a hármikat, s akkor ők féltek, hogy ott künn hagyják az aranyat, hogy lássa es az az ember, a házigazda. S akkor mondták neki:

- Te jó ember, eltennéd ezeket az aranyainkot nekünk, mert mi aranyat viszünk, s tedd el valamerré. A kamarában kulesold bé, nehogy valaki idejőjjön, hogy ellopja, mert akkor anélkül maradunk, s ezért nem mertünk ez úton továbbmenni.

- Jaj, adjátok ide, nekem jó kamaraajtaim vannak, s bészárom oda, s oda nem menen bé senki. S nem tudja lesz senki.

Ők elmentek, megvetették, megterítették a legeslegszebb dolgaikkal, lepedővel, innapló dolgokkal e földre ágyat csántak nekik. S őket lefektették oda, de előre csántak ételt, s anynyi zsírt tettek, hogy annyi zsír vót, hogy abba húst tettek bé, s tojást tettek beléje. Mikor kitétték nekik, ételt, ők, az ember az asszonyval elszámították, hogy adjanak olyan zsíros ételt nekik, hogy ők fussanak el onnat, s hagyják ott az aranyat.

No, kitétték a tálba a zsíros ételt, s kanált tettek nekie, s puliszkát főztek, s leültek melléje enni. Mind mondták:

- Ne egyék mártva, ne egyék mártva, met nálunk úgy szokták, hogy kalánval eszik az ilyen ételt. Vegyenek kalánt, s merissenek kalánval jó szívesen.

Élévették e kalánt s ették. Utoljára azt mondja az ember:

- Adtunk jó zsíros ételt, jó feles ételt adtunk, hogy elrontsa a hasikot, s akkor esszecsánják e szép drága lepedeinket.

Azt mondták a vendégek:

- Isten örözzön, még nem történt soha velünk, akármilyen zsíros ételt ettünk, hogy elromolják a hasunk.

De ők nekifogtak, s menének s lefeküsznek. Az ember az asszonyval gondolkozni foga, hogy mit csánjanak, hogy a vendégek csánják essze magikot, s fussanak el, s hagyják itten aranyaikat.

Azt mondta az ember:

- Vegyissük essze a rossz lisztet vízzel, s öntsük bé alájjik, s megmondjuk, hogy esszefoszták e lepedőt.

Úgy es csánták. A vendégek fáradtak vótak, ugye, erőst aludtak. Elmentek, s tötöttek az embernek gatyájába s ez asszonymak es. Feltötötték gatyájikba azt a rozslisztet megcsánva, s egyszer megebrednek reggel felére. Megebredt ez ember, s ezt mondja:

- Te asszony, te fostál-e oda?

Az asszony azt mondja:

- Én nem! Te csántál oda. Há, az én gatyám mivel van esszecsánva? Csak tőled lehet, met minden ruhám telve van, esszecsántál engemet.

A másik ember azt mondja:

- Ingemet es esszefosott az embere.

- Jaj, hallgassatok, nem kell beszélni, hogy essze van csánva e sok szép dolgaik. Keljünk fel, s menjünk, de gyorsan.

Felkeltek s elfuttak. Így nekik maradt a zarany. Mikor továbbacska mentek, mán mesze mentek vala, akkor meglátták, hogy rozsliszttel essze vannak keverve. Ők elfuttak, met azt gondolták, hogy az éjjel ők tötötték essze. Szégyelték magikot, s nem mertek visszamenni. Így az arany elmaradt tőlük.

S az aranyos emberek szegénnyé váltak, s meggazdagodtak e mások.

1988. június 15.

224.

A HÁZASÉLET PRÓBÁJA

Két testvérleány vót. Egyik férjhez ment, s annak gyermeke es vót. Ő nagyon rosszul tőttö az életjit. Az a másik leány, a testvére, az édesanyjának mondani fogta, hogy ő menen férjhez, mert az ő testvére férjhez ment, s ő es menen el. Az anyja mind mondta, hogy ne menjen férjhez.

- Nem látod, a testvéred milyen nehezen tőti az életjit, s milyen nehéz életben van.

S úgy s így mondott neki. A leány azt mondta, hogy nem fogad szót: ő egyáltalán menen férjhez.

Azt mondta az anyja:

- Addig ne menjél férjhez, menj el, s nénédet kérdezd meg, hogy jó-e férjhez menve?

S akkor elment a testvérihez, s megkérdezte:

- Mondd meg nekem - azt mondja - hogy te férjhez mentél, te tudod, milyen az élet férjhez menve. Jó-e, hogy férjhez mentél, hogy eladódtál, vagy hogy jobb? Jobb, hogy így maradni leányul, vagy jobb férjhez menni?

Azt mondta neki a nénje:

- Ha férjhez mehetsz, de hamarébb csánj próbát, hogy milyen a férjhezmenés.

Há azt mondja:

- Há, mi olyan, hogy?

- Menj el - azt mondja a nénje - az erdőre. Keress egy nagy hangyabolyt, s zavard ki a hangyákat s ülj belé csöré seggedvel - azt mondja - abba a hangyabolyba, ott állj egy óráig, s tudjad úgy, hogy ki tudod állni azt az órát abba a hangyabolyba. Olyan férjhez menve.

Azt mondja testvére:

- Azt én kiállom!

- No, akkor menj próbálni!

- Elment a leány, s megpróbálta. Keresett egy jó nagy hangyabolyt. Jó nagy hangyák vótak, és beléült abba. Nem tudott, nem egy órát, még tíz percet sem tudott ülni. Onnat kiszőkött, hazament.

- Édesanyám, nem kell férjhezmenés. Többet soha nem menek férjhez - azt mondja - mert megtanított a testvérem, a néném. Megmutatta, hogy milyen a férjhezmenés. Férjhez nem menek többet soha.

Ha nem hótak meg, akkor most es leány a leány. S akkor itt a vége, fuss el véle.

1989. június 15.

225.

A LEGKISEBB MENY S A GONOSZ BÁBA

Egyszer vót egy öregasszony s vót három fia. De az öregasszony olyan ördögös bába vót, hogy nem hitte a zembert sem, ki beteg vót. Nem hitt annak semmiképpen, hogy az szegény. Vaj így vaj úgy, ő egy rossz vót.

Az a három fiú, az övé, mentek, dolgoztak, ők tartották. Hoztak nekije, kerestek jövedelmet, mindent, ami kellett az élethez. S akkor egy időn túl a nagyobb fiú azt mondta nekije:

- Édesanyám, én megházasodom.

S azt mondta:

- Házasodjál meg, fiam.

Ő megházasodott, s a menyé maradt vele dolgozni otthon, s a három még mindig ment dolgozni. Ők egy egész héten dolgoztak. Hétfőn elmentek dolgozni, s nem jöttek haza szombat estig. Mikor szombat este hazajöttek, akkor az édesanyja egyebet nem esánt az embernek, csak mondta:

- Jaj, milyen rossz asszonyt vettél, a nem dolgozik. Az csak ide menen, oda menen. Az csak kódorog. Ott csak aluszik, ott csak eszik, csak iszik, nem dőgozik.

Az ember szidta, verte, nem vót mit esánjon vele. Jól szidta, verte örökké. Addig búsult az a menyecske, hogy immán beteges lett. Azt mondta a bába:

- Látod-e, a restségtől olyan. A sok álomtul olyan. Az nem beteg, teszi magát.

Eltőt így valami egy hét, három év, akkor azt mondja a második fiú, a középső, hogy ő es megházasodik. Azt mondja erre a zanyja:

- Házasodjál meg.

Megházasodott. Mikor odament még e második menyé es, odavették, akkor azt mondta:

- Fiaim, menjenek dőgozni.

S akkor ő maradt a menyecskékkel, a két menyével. Ő olyan poronesot adott azoknak a menyeknek, hogy napestig dolgoztak mindent, ami kellett az élet körül. Este, mikor ettek, s le kellett fekünni, akkor adott egy zsák tollut, hogy reggelre azt meg kellett tépjék. Azt mondta:

- Ha nem tépítek meg, akkor végetek lesz!

Ők leültek, tépegették egész éjen. De akkor es azt mondta:

- Tü ha letaláltok fekünni, vaj ha aludni találtok, nekem a nyakam csigolyájában van egy szemem, s én a val titőket nézlek, s én látak a val, ha tik nem dőgoztok.

Jaj, addig élje, míg volt egy menyé, addig adott egy zsák tollut. Mikor odament e második menyé, akkor adott két zsákval. Reggelig azt meg kellett tépjék.

Jó, ugye, álmatlankoskodtak, mert ha nem aludtak, hogy végezzenek, hogy ne lássa az öregasszony, hogy ők nem dolgoztak. Sirtak, na, napestig dolgoztak még, amit kellett az élet körül.

Eljött az idő, s e legkisebb fiú is azt mondta, hogy házasodik meg. Azt mondja:

- Én es megházasodom.

S azt mondták:

- Házasodjál meg. Hozz ide még egy menyét, ki segítse az édesanyánkat.

Megházasodott, s odavitt egy menyét. Az a menyé az anyósánál immán a harmadik menyé, s az öregasszony az anyósik, adott három zsák tollut.

- Ezeket a tollukot, ugye, reggelre meg kell tépjétek! Nem szabad lefeküdjétek!

Azt mondja a legkisebb menyé:

- Nem fekszünk le, hogy el tudjuk végezni, hogy megtépjük.

Ezek a másíkok mondják, sírva mondják:

- Nem tudjuk megtépní, tudod-e? Nekünk minden éjre ad egy zsákval, mü nem győzzük többet, mert annyit nem aludtunk, hogy immán betegek vagyunk ebből az álmatlanságból.

- Hej, ti parasztkok vagytok - azt mondja -, tinektek ninesen eszettek.

- Igen, de mük ha nem tépjük meg, nekíje van egy szemé a csugulyájában, itt hátul, s ő a val lát. Mert azt mondta, hogy ő a szemével aluszik, s az a szem nem aluszik éjjel, s az néz münköt.

- Hadd el, nézzen. Hadd el. Ő lefekszik, elaluszik, s én meg, mutyitom, hogy tépjük-e a tollut.

Megcsánta akkor a tüzet, s tette a vizet főni. Elment, s megfogott egy tyúkot.

- No, most ezt meg kell tépni. Mi most tollut tépünk, látod-e?

Jaj, ezek sirtak.

- Meglát, s megütem a fiaival, jaj, mit csántál?!

- Hagyjátok nekem, mert én megdolgozom, hadd el. Megtanyítom én.

Mindent feldolgozom.

Eldugták e tollukot, a zsák tollujikat, s ők azt a tyúkot elvágták, megtakarították, megsitették. Bort vittek, ettek jót. Az a küsebb meny mondta:

- Egyétek, tük parasztok vótatok, eddig is nem vót eszetek, látjátok-e mivel maradtatok?

Hagyjátok el, tük hallgassatok meg ingemet.

Jó. Megették azt a tyúkot, lefeküdtek, aludtak, felkeltek reggel korábban. Az öregasszony azt mondja:

- Hova tettétek a tollut?

- Megtéptük, s helyre tettük oda, ahova kellett tenni. Meg van dolgozva.

- Jó. Megdolgoztátok.

Egyszer, mikor telik az idő, még nem tudom mi, hazajőnek a fiak, s mondja nekik:

- Ezek a ti asszonyaitok engemet nem fogadnak meg egyáltalán. Akármit mondjak. Ennek előtte az a két első még jobb vót, de ez a harmadik, azt mondja, ez csak feleselget. Azt mondja, jó, jó, s nem azt csánja, amit mondok. Ő azt csánja, amit akar.

A fiak mondják:

- Hallgassátok meg. Nekünk egy édesanyánk van, hallgassátok meg, fogadjatok szót, mit mond.

- Csánunk mü mindent - azt mondja e menyecske, e küsebb. A nagyobbaknak nem vót szájik, hogy ők tudjanak beszélni. Úgy el vótak hírvadva. Hadd el, mondikálsz te, perelgetsz, hogy szidjanak münköt, hadd el, mert megrendezlek én tégedet.

Jaj, elmentek a fiak hazunna. Megfogta az öregasszonyt, s asszondja:

- Mèt perel münköt? Megmondja-e, hogy nem dolgozunk, megmondja-e, hogy csak aluszunk, még mondja-e, hogy csak eszünk s alszunk?

Megfogta s verni fogta. Ütte a falhoz egyik felé, ütte a másik felé, ütte a ház közepihez, oda a földhöz. Még ütte erre, még ütte arra, addig ütte, meddig az öregasszony nem tudott többet beszélni. Nem tudott beszélni, csak hüm-hüm-hüm... Na olyan beteg lett, hogy az ágyról nem tudott felkelni abból a veréstől. Nem kellett neki enni, nem kellett semmi.

Hazajöttek szombaton e fiak. S kérdik:

- Mit csináltatok?

- Itt né, dolgozunk.

- Hát hol van édesanyánk?

S azt mondja:

- Ott benn van. Beteg - azt mondja -, nem tudjuk, mi lett vele.

- Hogy lehessen nagyon beteg?

- Beteg, jó beteg ugyan. Nem tud felkelni es. Nem.

- Eszik-e valamit?

- Nem akar enni.

De ők nem adtak enni. Ők nem azt mondták, hogy egyék, eszik-e vagy nem eszik. Megverték, mikor lefeküdt az ágyban, s kész.

- Jaj, hát mit csánunk akkor?
- Mit csánunk akkor? Semmit - mondták a menyek.

Na, nekifogtak, s mennek a fiak oda.

- Jaj, mámikám, há épp így elbetegedtél?

- Hüm-hüm-hüm...

- Há mi baja van? Ett-e valamit?

Azt mondta az anyjika:

- Hüm-hüm-hüm...

Intette a fejével, hogy nem. Azt kérdezték, hogy ennék-e?

- Ū, ū... - még nyegi úgy, hogy nem tudja mondani.

A fiak sírni kezdtek mind a hárman, met az édesanyjika nagyon beteg lett. Lehet meghal.

Mennek s mondják az asszonyiknak:

- Csináljatok valami jó ételt, kínáljuk meg édesanyánkot, mert nagyon beteg, s talán meg talál halni.

- Bár legyen, kínáljuk meg.

De nem eszik, hogy javuljon meg. Mikor odament a menyecske, hogy kérdezze meg, hogy eszik-e, nem azt mondta, hogy eszik-e valamit, hanem:

- Nem ennél meg egy páckányceskát?

De ő azt mondja:

- Nem, nem, nem.

Intette a fejével, hajtotta a fejét, hogy nem, nem, nem,... No, visszamenen s mondja:

- No hallottatok-e, hogy azt mondotta, hogy nem? Nem kell, aszondja. Nem eszik.

Hát nem es kérte ő az ételt. Jaj, ettek, s akkor a fiak mennek oda hezzája.

- Kérdezzük meg, haló szájaival mit mond ő nekünk, hogy rendez el münköt, hogyha meghal. Hogy éljünk, hárman vagyunk. Mind a hármunknak családja van, s akkor tudjuk, ki merre menjen, s hol legyen lakása.

Odamentek.

- Mitől beteg mámikám? Mi lelte, mije fáj?

Ő akarta mondani, hogy nem beteg, nem beteg, hanem őt megverték. A fia nem értették, mit akart mondani, mert ő nem tudta mondani. Ő csak mutatta az ujjait, s intette ő a kezivel, de nem értették. Sírta mellette, sajnálták, hogy ilyen beteg, s nem tudja megmondani, mit akar. De a fiatal menyecske odamenen:

- Mi baja van, mit mond? Nem értik, hogy mit mond. Azt mondja, mert én értem mit mond, met sok nap vigyáztam rea, ū-ū-ū.

Nem a nagyobb, nem a középső, hanem a legkisebbik így ütötte ide a falhoz, s ütötte a földhöz. De aszondja a menyecske:

A szót tük nem értitek, hogy mit mond. Asszondja, hogy rendezni akarja a lakást, hogy ki hol lakjék.

Pedig azt mondta, hogy ez ütötte, de falhoz ütötte, s ütötte oda a földhöz. S a menyecske pedig ezt mondta:

- A lakással rendez münköt - aszondja. - Látod-e - azt mondja - hogy e nagyobbik itt lakik, e másik szobába pedig e középső lakik, s a legkisebbik itt közbe. Ezt rendezi, látod, halljátok-e? Még kérdezzük meg még egyszer. Azt mondja, lám: ugye megmondtam.

S még kérdezik, hogy mit mond, még rendez-e, anyám? Ő meg mutissa, hogy itt ütötte a falhoz oda, ütötte a földhöz.

- No lássátok-e, megmondtam én, hogy mit mond. Azt mondja, hogy a nagyobbik ül ebbe a szobába, a középső pedig a másikba, s mű, hogy kisebbek vagyunk, ülünk ebbe a szobában, közben.

- Jaj, milyen jó, hogy érted te, hogy mit mond. Látod, műk egy se értjük. De milyen jól megérted te. S hát úgy lesz. Okkal nem szegjük meg ezt. Édesanyánk haló szájával adta, meghagyta, mik azt megtartsuk, amíg élünk, s nem veszekedünk, mert édesanyánk hagyta haló szájával. S műk meg kell becsüljük az ő szavát.

S akkor ők úgy maradtak e lakással. E nagyobbik egyfelé, e középső másfelé, a legkisebb középhelet, mert úgy hagyta az édesanyjuk.

S meghalt, s ők úgy éltek. A mái nap es élnek lesz, ha nem haltak meg, akkor most es úgy egyeznek ott.

1989. június 15.

226.

A HÁROM TESTVÉR ÉS A FÉRGECSKE

Egyszer vót egy asszonnak három fia. Ő özvegyasszony vót, s azokat a fiaikat úgy gondozta, hogy jó legyen örökké. S ő azt mondta:

- Fogadjatok szót örökké, met nincs kitől mást várjanak.

Mindig küldte az egyik fiát:

Menj el, fiam, s járd meg azt a búzát, lássad, mi van vele.

A fiú elment, megkerülte e földet, búza vót rajta, szép vót. Elment, s megkerülte, s azután hazament.

- Jaj, édesanyám, a férgek mind nyírják le a búzát.

- Hogy lehessen az? Menj el, fiam, s örözd meg, fiam. Én megkészítek egy hamumálét - azt mondja.

Puliszkalisztet megforrázta jó forró vízzel, s akkor tűzhelyen elcseperte a hamut, s ott süttette.

- S én azt neked felteszem, s örözd meg e búzát, hogy nem nyírje el a féreg.

- Elmenek, mámikám.

S akkor megsütte e nagy hamumálét, bétette a tarisznyába, s elment a fiú, hogy őrizze. Éjjel-nappal, míg tartott a hamumáléból, ott vót. Elment s őrizte, mindig kereken ment, mind hajtotta a fégeket. De csak úgy es nyírték le. Csak nyírték le, s úgy állott a földön a búza.

Reggel odament egy féregcske hezája, oda, ahol le vót feküdve. Mondja neki:

- Kicsi fiú, legénke! Adj nekem egy morzsa málét. Adj belőle.

- Menj el, te féreg, lenyírtétek a búzát! Még azt várod, hogy neked málét adjak! Elmenj innét! Mindjárt megütlek!

Elhajtotta az egérkét. S az a féreg elment e búzára, s még többet lenyírt onnat. Akkor éjjel nyírte le. Hazament reggel, s azt mondja:

- No, anyám, nem tudjuk megörözni, met csak jönnek e férgek.

S azt mondja e középső fiának:

- Immán elmenz te, ugye, fiam?

- Elmenek, anyám.

Neki es készített egy hamumálét. Bétette a tarisnyába, s elment. Órizte a búzát, s ment kereken, hajtogatta a férgeket. S elfáradt, s egyszer lenyugodt, hogy pihenjen ő es. Mikor lefeküdt, odament esment az a férgecske:

- Kicsi, kicsi jó legénke! Adj egy morzsa málét nekem es belőle.

- Menj el, te büdös féreg! Adjak én az én éleségemből? Nem elég, hogy leették a búzánkot mind, mind lenyírtétek. Nem látod, hogy milyen kopaszon maradt ez a búza?

- Jaj!

- Elmenj, met élő nap nélkül hagylak.

A féreg elment, s állott a búzába nyírni, s odagyültek a többi férgek es, s azok es nyírték s ették. Mikor a középső legén es hazament.

- No, édesanya, azt a búzát nem lehet megőrizni. Pedig ha az Isten úgy adná, hogy megérjék egy nap alatt vagy két nap alatt, akkor learatnók, met így a férgek mind lenyírik, s nem marad nekünk búza.

Erre azt mondja a küsebb fiú:

- Jaj, tük nem tudátok megőrizni, én ha elmenek, megőrzöm.

Akkor azt mondja az édesanyja neki:

- No, fiam, neked es sütök egy jó hamumálét. Béteszem e tarisnyádba, menj el te es s örözd meg.

Mikor e küsebb fiú elment, örözte, kereken ment, ment kereken. S egyszer lefeküdt ő es megpihenni. Mikor lefeküdt, hezza es odament az a kicsi férgecske.

- Kicsi fiú, jó legénecske, adjál egy morzsát nekem es belőle. Adj nekem egy morzsát belőle.

- Jaj, én igen, adok egy jó darabecskát, nem csak egy morzsát.

Adott egy jó darabot, hogy egyen. Adott egy jó darabot, s e féreg jól lakott. S akkor többet egy féreg sem ment e búzához. Reggel hazamenen, s azt mondja az édesanyjának:

- Édesanyám, az éjjel nem rágtak le egy fej búzát sem.

- Hogy lehet?

- Nem. Még visszánótt az es, amennyi vót lerágva.

- Akkor menj el még te, fiam, hogy örözzed.

- Elmenek.

- Ő esánt mindig egy jó hamumálét. Tette bé a tarisnyájába, s mikor kiért e búzához, vette ki, s a férgek kértek egy-egy morzsát, hogy egyenek. Ő mindig adott nekik.

- Kicsi, pici, jó legénke! Adjál nekünk es belőle.

S adott mindig egy-egy morzsát. Ettek s nem még ették le a búzát. A búza helyre nőtt, s jó vót. Hazamenen.

- Édesanyám, olyan búzánk van, hogy senkinek sincs olyan. A másét nyírik le, de a miénk meg van újjulva.

- Jaj, hogy adta az Isten? De megért, s el kell menjünk, hogy learassuk.

Mikor elmentek a mezőre, azt kérdezték tőle:

- Há hogy tudad így megőrizni? Há nem vót elég, hogy nyírték le a búzát? Még jött oda s kért egy darabot a máléből, hogy adjak. Jött, hogy szinte megüssem. Úgy haragudtam.

A középső es mondja:

- Há hozzám es örökké jött. Mind kérte, hogy jó legénke, adj nekem es belőle. Há hogy adjak belőle, mikor e búzát es megeszíték, még a hamumálémot es odaadjam? Nem adtam.

A legkisebb fiú:

- Én biza adtam neki, de nem nyírték egy szál búzát sem.

Azt mondta nekie az anyja:
- No, fiam, akkor ez a te részed. Neked az Isten úgy adta, e nagy szerencsédre, hogy meg tudtad örözni. Tartsa meg az Isten a te eszedet. Elmentek, learatták, elhasználták, s ha nem hótak meg, máig es élnek.

1989. június 15.

227.

A KATRINCÁS GÉM ÉS A RÓKA EBÉDE

Vót egy katrincás gém, olyan gólyának mondják azt. Előtte menen a róka, s azt mondja:

- Megennélek, katrincás gém.

- Ne egyél meg, met én meghívlak tégedet ez ebédre.

- Meghívatsz, elmehetek.

- Én megevezem, hogy milyen napon jöjj hezzám az ebédre, s mikor jössz, én tégedet megraktállak jól.

Elment e gólya es. Készített ételt, évegekbe rakta. Bérakta az évegekbe, hogy egye meg. Mikor a róka odament, kérdezte:

- Honn vagy-e koma?

- Honn vagyok. Tessék bójönni.

Asztalt tett nekie, s mikor odaült, üvegbe tette az ételt. De a róka egyáltalán nem tudott enni, met a kezit nem tulta bémártani az ételbe. Ő nem tudott enni semmit.

- Egyél, koma - azt mondja a katrincás gém.

Azt mondja a róka:

- Én ettem immán. Jóllaktam, s többet nem tudok enni.

- Hát az évegből nem fogyott ki.

- Nem fogyott ki, de én nem es vagyok éhes.

Szégyllte mondani, hogy ő nem tud enni az évegből.

- De ha meghittál, köszönöm szépen. Jól vagyok, s ettem, s nem vagyok éhes. De meghívlak téged es ebédre, koma.

- Jó. Mikorra menjek?

- Megmondom én neked - mondta a róka. - Ez s ezen a napon jöjj oda.

Amikor odament e gólya a rókához, ugye, egyék ő es ott, a róka es csánt jó ételt, jó levest. A levet tette tányérba. De a gólya se tudott enni a tányérból, met hosszú vót a csákója. Ő nem tudott venni e tányérból.

- Egyél, koma!

- Ettem, koma.

- Látom, nem tetszik, hogy honnat ettél. Nem szereted az ételt?

- De nagyon szeretem. Nagyon finom.

- De akkor mét nem eszel?

- Nem eszem koma, met én es így szolgáltam neked. Én es tettem neked az évegből, s nem tudtál enni. Most én es annyit ettem, mint te nálam. Köszönöm szépen.

S akkortól ők barátok maradtak, de nem tudtak egymásnál sohasem enni.

1989. június 15.

228.

HOGY VITTE EL A FARKAS A MALACOT?

Egyszer vót egy falu. Abban a faluban az embereknél vót malac. Vót egy farkas a mezőn, az erdőn. Éjjel mindig közeledett a falu felé, hogy ennivalót keressen. De ő ugye még járt a falu felé, s akkor a kutyák ugatták jól, s nem tudott lopni soha, hogy vihessen egy bárányt, malacot, valamit.

De ő elállott a falu mellett egy nagy hegyre, s éjjel rikojtotta nagyon:

- Ki az elnök nálatok, hej?!

Egy másik kutya mondta e faluból:

- Én, én...

- Jól vagy-e te otthon?

- Jól vagyok...

Ő azért kérdezte, hogy hallja meg, hogy hol van, hogy ő tudja meg, hogy merre menjen. Elment, s béleledkedett e faluba, met tudta, hogy merre van az elnök, az a kutya. Elment, ahol vótak kicsi malacok, oda, s egy malacra lábát rivatette s megfogta. S akkor azt a malacot, mikor vitte, az a malac azt rikojtotta mindegyre:

- Itt el, itt el, itt el! - hogy hol vigye.

- Jaj be jó, hogy megkérdeztem, hogy itt ki az elnök. Még e malac es megmondja, hogy hol kell vigyem őt, hogy nem fogjon meg senki.

Elvitte, s elnöknek maradt a kutya.

1989. június 15.

